

ELANUL

Nr. 156
FEBRUARIE
2015

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

Originea lui Aron Vodă, zis „Tiranul”, domn al Țării Moldovei

dr. Iulian SÎNZIANU

La cumpăna dintre secolele al XVI-lea și al XVII-lea, zbuțumata istorie a Țării Moldovei cunoaște, în fruntea statului, o personalitate controversată, criticată aspru de urmași, apreciat apoi pentru anumite acte ale sale de către istorici în epoca modernă. Acuzat de asuprirea cruntă a poporului, de subordonare intereselor bancherilor constantinopolitan și de o fiscalitate necruțătoare, Aron Vodă s-a remarcat, în scurta sa domnie (1591-1592, 1592-1595) și prin participarea la lupta antiotomană, în alianță cu Liga Sfântă, și de relații strânse cu domnul Țării Românești, Mihai Viteazul.

Aron vodă face parte din lungul șir de descendenți nelegitimi ai unor domni ai Țării Moldovei care au ajuns pe tronul înaintașilor, prevalându-se de permisivitatea sistemului de succesiune ce recunoștea și drepturile urmașilor de os domnesc ce nu se bucurau de recunoașterea oficială a ilustrului tată. Nu cunoaștem vre-un document sau altă modalitate de recunoaștere cu care Aron să fi fost înzestrat de domnescul său părinte, dar sursele vremii afirmă aproape în unanimitate că ar fi fost fiu al lui Alexandru Lăpușeanu.

- continuare în pagina 8 -

Românii în ultimul deceniu comunist.

Scrisori din anii '80 (4)

dr. Liviu ȚĂRANU

„...Sărăcim din zi în zi și nu mai știm cum să ne descurcăm cu copiii care ne cer mâncare, cu salariile înjumătățite de penalizări, cu lipsa de alimente, cu șicanele la serviciu, statul la cozi și atâtea altele. Dacă ne cerem drepturile la uzină ni se arată un formular de demisie sau desfacerea contractului de muncă. Nu pot minți copiii, nu am din ce plăti casa, întreținerea, lumina. Obligațiile ni se pun peste tot, dar drepturile muncitorilor sunt neglijate peste tot. Parcă ne îndeamnă cineva să recurgem la acte disperate, ca în 1907, căci nu mai putem. Muncitorii trebuie sprijiniți, nu nedreptățiți și șicanați cu hârtoage amenințătoare...”.

O persoană neidentificată din Arad, către Keller M. din R.F. Germania, 7980 Ravensburg [...]:

„... În România s-au făcut niște majorări de prețuri de speriat. Ni s-a promis o majorare de 35% la produsele alimentare, dar în realitate s-au majorat cu peste 50% toate bunurile de care omul are nevoie... Dacă nu aș avea familie, mi-aș lua lumea în cap și aș urla în gura mare să audă toată lumea ce se petrece într-o țară în care «democrația» este la putere. În ultimii ani țara a fost adusă în sapă de lemn, iar oamenii ei au fost îndobitociți și îndotrinați într-un hal greu de imaginat ...

- continuare în pagina 13 -

Un mod inedit de a scrie istorie

Valeriu LUPU

„Cei care uită trecutul sunt condamnați să îl repete”
George Santayana

Iată-ne la capătul unei generații (25 de ani) de la una din dramaticile schimbări de regim pe care zbuțumata noastră istorie le-a cunoscut. Experiment social până la urmă, sistemul comunist, care a înlănțuit această țară, avea să se adauge nesfârșitelor nenorociri pe care le-a cunoscut pe parcursul său istoric. Pentru că acest experiment, care avea să-i însângereze istoria, va cunoaște apogeul în primii 20 de ani de după cel de al II-lea război mondial, când dictaturii brutale a proletariatului condusă mai ales de alogeni, i se va asocia concursul larg a unor autohtoni, deopotrivă conducători și torționari.

Victimele acestui experiment social va depăși cifra de trei milioane, dacă socotim și victimele colaterale pricinuite de lichidarea claselor considerate din categoria „dușmani ai poporului” (burghezia, moșierimea, industriași, oameni de afaceri, intelectuali, clasa politică, jurnaliști, etc). Ele vor depăși cu mult victimele celui de al II-lea război mondial în ambele direcții (est și vest), depășind

de asemenea prin rafinamentul procedurilor și prin bestialitatea tratamentului practicat în centrele de detenție (pușcării, lagăre de muncă, penitenciare, centre de reeducare, etc) tot ce mintea omenească își poate imagina.

Dezastrului demografic generat de război și de primii 20 de ani de comunism, când se constată că populația României era la nivelul sfârșitului războiului, i-a urmat politica pronatalistă decretată în 1966 care va ridica treptat cifra populației peste 23 milioane, cea mai înaltă cifră atinsă vreodată de țara noastră în materie demografică. Industrializarea rapidă a țării, trecerea la agricultura colectivă intensivă și extensivă, culturalizarea masivă dirijată în scopul obținerii omului nou, deși în optica regimului trebuiau să însemne pași însemnați pe calea emancipării societății, au fost plătite până în 1965 prin munca gratuită a sutelor de mii de oameni în regim de detenție sau lagăre de muncă, iar după 1970 prin imensele împrumuturi care vor secătui țara, ajungând la o scadență dureroasă la sfârșitul anilor 80, când se va realiza prăbușirea sângeroasă a unui regim declarat apoi ca ilegal și criminal.

- continuare în pagina 16 -

Etnografie și folclor în nord-vestul județului Vaslui (1)

Dan RAVARU

Din punct de vedere etnografic, teritoriul de nord-vest al județului Vaslui se încadrează în zona mai mare a Podișului Central Moldovenesc. Totodată, luând în considerație subzonele etnofolclorice ale județului Vaslui, comunele au o apartenență diversificată, la Colinele Tutovei, valea Bârladului sau cea a Vasluiului. Trebuie să menționăm însă că nu este vorba de diferențieri esențiale, toate localitățile (cu excepția Dolheștiului și Brădiceștilor, care, temporar, au ținut de Fălciu) au făcut parte din ținutul istoric al Vasluiului. Viața folclorică din acest ținut s-a bucurat de timpuriu de interesul oamenilor de cultură. Atestarea sa documentară este concomitentă cu primele atestări ale creației populare românești. Amintim în acest sens însemnările călătorului polonez Maciej Strykowski, care în 1575 străbătea valea Vasluiului și care relatează despre cântece și tradiții populare, evocându-l pe Ștefan cel Mare, iar Dimitrie Cantemir, un adevărat etnograf și folclorist „avant la lettre” (înainte de folosirea acestor termeni), s-a născut foarte aproape de zona noastră și bineînțeles că a cunoscut-o. Nicolae Milescu Spătarul, originar din Ferești, s-a ocupat și el de etnografie, chiar dacă nu a făcut referințe speciale la zona de origine. Mai trebuie să amintim apariția la Bârlad între 1908-1923 a revistei „Ion Creangă”, care, alături de „Șezătoarea” de la Fălțiceni, a fost cea mai importantă publicație de folclor din România, colaboratorii săi realizând cercetări și în teritoriul „Movila lui Burcel”.

Înainte de a trece la prezentarea propriu-zisă a zonei, se cuvine să facem câteva precizări asupra termenilor de specialitate. Etnografia (din greaca veche, *ethnos* – popor, *graphein* – a scrie, a descrie) are în vedere în principal realizările materiale, ocupațiile și obiceiurile unui popor. Folclorul (din engleză, *folk* – popor, *lore* – înțelepciune) exprimă creațiile de ordin spiritual, artistic. Arta populară se referă la frumusețea obiectelor confecționate. Între aceste domenii există însă interferențe foarte puternice. Să luăm ca exemplu un interpret la fluiet. Melodia cântată ține de folclor, instrumentul folosit și costumul intră în domeniul etnografiei, cusăturile de pe costum sau creștăturile de pe fluiet țin de arta populară. De aceea, toate aceste trei domenii intră într-un domeniu mai larg, cel al etnologiei (*ethnos* – popor, *logos* – știință, vorbire, gândire etc.). Vom începe trecând în revistă elementele de etnografie.

Casa – inițial bordei, cort, colibă etc. – era considerată un mic templu, deoarece oamenii au construit mai întâi lăcașuri de cult, mai târziu locuințe. Prin fiecare spațiu

în care viețuia o familie se credea că trece „axis mundi”, axa universului. Dacă ne uităm cu atenție la o casă tradițională, vom observa unele elemente care pot fi înțelese de la sine, altele care pot fi decodificate deja sau vor fi descifrate în viitor. La porți, de o parte și de cealaltă, stâlpii se termină în forme sferice, piramidale sau discuri, atunci când sunt din lemn, dar adeseori și când sunt turnați din ciment, beton, metale.

Existența unei schițe de gură și ochi la construcții foarte vechi ne dă imediat soluția problemei: este vorba de reprezentarea stilizată a unor crani umane. Coroborând aceasta cu ceea ce cunoaștem în legătură cu neoliticul sau cu etnografia unor populații aflate pe primele trepte de dezvoltare, concluzia ne apare foarte clar: inițial, se înfigeau în stâlpii porților țeste umane care să ocrotească incinta sacră a curții locuinței, apoi acestea au fost înlocuite prin actualele simulacre. La fel, știm că la streășina caselor se puneau în același scop țeste de cai, dacă avem în vedere cum sunt sculptate capetele grinzilor și căprioarelor.

Având în vedere starea contemporană, Pompiliu Poghir, în lucrarea sa fundamentală *Satul în Colinele Tutovei*, face o serie de observații de mare relevanță cu caracter general în zonă, dar cu aplicabilitate directă la teritoriul „Movila lui Burcel”. Astfel, el distinge în primul rând trei tipuri de gospodărie țărănească: gospodăria bătrânească din bârne, cu case cu o tindă și o singură odaie, apoi gospodăria cu case cu cerdac, tindă, două odăi și chiler și gospodăria cu case construite după proiecte tip și de influență urbană. Cel mai răspândit este cel de al doilea tip, care cunoaște numai două variante, de tradiție răzășească și clăcășească. Tipul al treilea este lipsit de unitate, locuințele – în conceperea cărora nu s-a ținut cont de tradiția locală – sunt depășite numeric de fel de fel de adaptări fără vreun criteriu valoric ale unor construcții reprezentative pentru alte zone ale țării sau alcătuite după fantezia fiecărui proprietar.

După cum am subliniat mai sus, una dintre caracteristicile principale ale zonei a fost intensă sa împădurire. Deoarece pădurile au fost mult timp în proprietate obștească, se putea lua oricât lemn din ele pentru construcții; uneori se utiliza lemnul „de pe loc”, respectiv construcția se făcea chiar acolo unde fuseseră inițial copaci tăiați. Cu toate transformările prin care au trecut satele, vechile gospodării, în care casa, acareturile și împrejuririle erau în întregime din lemn, s-au mai păstrat pe alocuri. De regulă însă, ele nu s-au conservat în structura lor integrală, ci numai pe anumite porțiuni sau au

fost transformate în sensul că locuințele de bârne au fost acoperite cu un strat superficial de lut, gardurile se fac din nuiiele etc. Procesul s-a desfășurat în timp, mai ales în perioada interbelică, și a căpătat o amploare deosebită după primul război mondial.

În lucrarea citată, Pompiliu Poghir, regretatul geograf originar din zona Colinelor, ne dă un exemplu reprezentativ pentru primul tip: casă construită din bârne cu cuie de lemn, la o anumită distanță de pârâu și de uliță, având două încăperi: tinda cu cuptorul și odaia; ferestre mici, prispă și acoperiș de stuf, restructurarea terenului în dependență de funcționalitățile economice. Dacă astfel de construcții din bârne au dispărut aproape în totalitate, au rămas în schimb veritabilele bijuterii arhitectonice ale județului Vaslui, bisericile din lemn.

Al doilea tip a apărut la jumătatea secolului trecut, dar, după cum am arătat deja, s-a generalizat numai de curând. El s-a dezvoltat pe baza tipului mai vechi și are cea mai mare răspândire nu numai în Colinele Tutovei, ci și în întreaga Moldovă. Diferențierile constau în principal din originea clăcășească sau răzășească a localităților, starea socială determinând structura gospodăriilor, aceasta fiindcă forma vetrelor și a loturilor din vetre a fost deosebită. Cităm din Pompiliu Poghir: „Așezările răzășești au dispus în vetre de loturi foarte alungite pe versanți, începând de la pârâu până în zare în pădure și uneori din zare în zare. Așezările clăcășești nu și-au putut dezvolta gospodăriile în voie și de multe ori nu au putut cuprinde loturi care să îmbine condiții pentru o economie variată, aproape de casă. Aspectele răzășești ale gospodăriilor s-au păstrat ca vestigii la așezările clăcășești provenite din cele răzășești prin pierderea libertății”. Trebuie să subliniem că respectivele diferențieri sunt accentuate în ceea ce privește organizarea în spațiu a gospodăriei, casele nu se deosebesc în general. Iată cum se prezintă o gospodărie reprezentativă pentru satele de clăcași: casa se află la oarecare distanță de uliță și este împărțită astfel: tinda la mijloc, două odăi de o parte și de cealaltă, un chiler alăturat uneia dintre acestea, folosit ca bucătărie de iarnă. La peretele din spate este atașat un al doilea chiler care servește ca magazie și unde este instalat cuptorul. Casa are în față cerdac, prispă ca parmaclac și deregi. În ogradă se mai află acareturile și ocolul pentru vite, ca expresie a profilului economic al gospodăriei respective. Se remarcă prezența hambarului, construit din lemn, a coșerului făcut din șipci sau nuiiele (pătul, porumbar), râșnița, piua, grajdul sau șura, șopronul, perdeaua pentru oi, ieslea

de afară, poiata pentru păsări, cotețul pentru porci, țarcul pentru pui, pivnița din piatră, adăpostul pentru butoaie și căzi. Împrejmuirile sunt făcute din scânduri și raiele, împletituri de nuiele sau sârmă. Gospodăriile din satele răzășești se deosebesc printr-o mai mare prezență a pomilor fructiferi, de unde porecla de „perjeri” dată locuitorilor acestora. Mai remarcăm prezența pretutindeni a grădinilor de legume și zarzavaturi, a butucilor de vie și, în funcție de mărimea suprafețelor, a culturilor de porumb amestecat cu fasole. Tehnicile de construcție a caselor și materialelor folosite sunt în general comune pentru cele două variante ale tipului al doilea. Ele sunt totodată cele generalizate în sudul și centrul Moldovei după răirea materialului lemnos și unele reglementări impuse de Regulamentul organic. Întâi, la construcțiile care se dorea să fie mai temeinice, se așeza talpa casei, care se făcea de regulă din stejar, numai în lipsa acestuia din esențe mai moi. Lemnul, folosit la început în forma sa naturală, a început mai târziu să fie cioplit pătrat. Pentru temelia casei se folosea destul de frecvent piatra. Blocurile de piatră erau fixate cu lut, mai târziu cu ciment. Spațiile rămase libere erau umplute cu un amestec de lut cu paie, bătut cu maiul până căpăta duritatea convenabilă. În pământ, până la 60-70 cm, se înfingeau furcile de lemn legate între ele prin păruială. Fixarea se făcea în vechime prin cuie din lemn de corn, mai târziu prin cuie forjate, făcute de țigani. Pe furci se clădeau pereții, confecționați din vâlătuci, adică lut amestecat cu paie, cele mai bune fiind considerate cele de ovăz. Vâlătucii erau lăsați să se usuce în starea lor naturală, nu erau fețuiți, pe suprafața lor neregulată se putea prinde mai bine tencuiala. Foarte rar se întrebuițeau chirpicii – cărămizi de lut nearse, uscate la soare, de mari dimensiuni –, iar tehnica ceamurului – pereți compacți de lut fără susținere din partea unei structuri de lemn – este întâlnită accidental. Șarpanta pe care se montează elementele acoperișului se sprijină pe patru costoroabe pe sub care trece grinda. Corzile sunt așezate transversal. Căpriorii, din tei sau brad, ciopliți și fasonați rotunzi, sunt prinși în triunghi în coamă, susținuți la rândul lor de popi așezați pe grindă sau pe corzi. La șarpantă era pe vremuri interzisă folosirea lemnului de carpen, datorită convingerii că acesta ar atrage trăsnetul. Interesant este faptul că respectiva convingere o întâlnim până în munții Caucaz. Acoperișurile tradiționale se făceau din paie de secară, acestea fiind fixate pe leături în snopi. Se mai foloseau și strujenii de porumb, stuful – mai greu de obținut – era folosit peste tot sau numai la streșini.

Mobilierul era în general sărac. Se remarcă în primul rând paturile, în cea mai veche perioadă ridicături de pământ așternute cu rogojini peste care erau așezate țoluri de cânepă. Ele erau situate lângă vetre sau în prelungirea cuptoarelor. Scaune cu trei picioare sau bănci cu patru

înconjurau mesele având tot trei picioare și pe care se răsturna mămăliga. Vesela predominantă era cea de lut, oalele erau aduse de olari de la Tansa sau Dumești, dar unele erau fabricate de meseriași locali cum a fost cazul la Chircești. Alimentația era foarte simplă, bazată pe cereale, legume, lactate, carnea fiind consumată în special iarna. Treptat mobilierul a devenit tot mai bogat, și-au făcut loc blidarele și dulapurile de tot felul.

Personalitatea locuinței țărănești și farmecul acesteia se datora însă în primul rând țesăturilor de interior, realizate din cânepă, lână simplă sau învârstată cu in, borangic, bumbac învârstat cu borangic. Cultivarea cânepii a avut o mare extindere în trecut, de această plantă fiind legate foarte multe credințe populare. Succesiunea diverselor stadii ale prelucrării sale (muierea în apă, trecerea prin meliței, meliță etc.) este amintită adeseori în descântece. Lâna era scărmanată înainte la mână, acum la darac. După ce se piaptănă cu un anume pieptene pentru lână, se despart cele două categorii de calitate: părul folosit pentru urzeală și canva pentru bătut. Încă din secolul al XVII-lea este atestată o piuă pentru bătut sumane la Strâmba, astfel de instalații de mică industrie țărănească întâlnim și astăzi. Frumusețea și echilibrul estetic al interiorului țărănesc tradițional erau create de armonizarea cromatică și varietatea țesăturilor care îl împodobeau. După cum vom vedea, evoluția satelor în contemporaneitate nu a însemnat un progres din acest punct de vedere, ci, din contra, o restrângere a artei populare. Mai întâi, după pacea de la Adrianopole (1829), liberalizându-se comerțul cu cereale prin ridicarea interdicțiilor turcești asupra exportului, cultura acestora a căpătat o mare extindere. În plan social a însemnat însă o sporire a obligațiilor clăcașilor către boieri în ceea ce privește prestațiile în muncă, totodată s-au implicat în producția de cereale și țărani liberi și micii proprietari, răzeșii. Toate acestea s-au repercutat asupra industriei casnice și a confecționării obiectelor de artă populară, țărăncile fiind antrenate la muncile câmpului, ceea ce nu se întâmplase până atunci, țesutul și cusăturile realizându-se numai în perioada de iarnă. Loviturile principale au venit însă din altă parte. Extinderea suprafețelor arabile a dus la restrângerea creșterii oilor, dezvoltarea comerțului antrenând totodată exportul unei părți din cantitatea de lână și așa redusă. Și totuși, arta populară a rezistat tuturor acestor asalturi, meritul revenind aproape exclusiv femeilor. O serie de observații pertinente asupra țesăturilor de interior a făcut regretata cercetătoare Melania Ostap, care remarcă în mod deosebit ștergarele, ce pot fi învârstate, cu alesături, cu modele năvădite, cu cusături. Acestea, realizate cu arnici colorat, folosesc motive vegetale (frunza viei, struguri, frunza arțarului, ghinda, curpănul bostanului, garoafe, trandafiri), avimorfe (cuci, păuni, cocoși, curcani, hulubi,

laba găștei), zoomorfe (cerbul, calul), antropomorfe (fete), astrale (stele).

Capetele ștergarelor sunt țevite cu găurele sau cusături în zig-zag numite și șătrăncuțe, târâieli, pășitor sau flîștoneală. Aceleași modele le vom reîntâlni pe fețe de masă și prostiri. Fețele de pernă prezintă decoruri complete având ca motive centrale păsări, fete, ramuri cu flori sau flori în ghiveci ca variantă a pomului vieții. Piesecele cele mai impunătoare rămân desigur scoarțele, covoarele sau lăicerele (levicerele). Cu modele geometrice, vegetale, zoomorfe, avimorfe și chiar antropomorfe, ele se disting în primul rând prin inegabilul rafinament al îmbinării culorilor. Acest aspect de mare valoare estetică este deosebit de evident la levicerele în poduri, al căror decor foarte simplu – benzi late de culori diferite, podurile propriu-zise, despărțite de benzi foarte înguste, numite genute – creează o excepțională impresie generală de frumos. Deosebit de realizate sunt și prostirile, piese din pânză de casă, având marginile fastuos împodobite cu benzi foarte late de dantelă țărănească. După funcționalitățile lor, prostirile pot fi de pat, de perete și de culme, adică acoperirea hainele așezate pe o prăjină situată transversal sub tavanul odăii de curat. Simțul estetic este prezent și în realizarea celor mai simple țesături, cum ar fi velințele sau preșurile din coarde.

Problematica privind costumele populare din zonă este mai dificil de abordat. Practic este imposibil să vorbim de un costum tradițional specific, s-au păstrat numai piese dispartate, care permit însă o reconstituire măcar parțială. Dacă arta populară în ansamblul ei a rezistat procesului de modernizare, nu același lucru s-a întâmplat în privința costumului popular, aici impactul noului fiind mult mai marcant. Și în acest proces și-au avut locul lor, foarte important, elementele de ordin istoric. Răzeșii care, indiferent de starea lor materială, se considerau ca făcând parte dintre privilegiați, fiind un fel de mică nobilime, au adoptat de timpuriu o îmbrăcăminte apropiată de cea a boierilor: botfori (ghete mari) și cizme în picioare, anteriele, laibăre, surtucuri, cațaveici îmblănite cu vulpe și rochii brodate pentru femei. Astfel, bărbații purtau ȋtari încrețiți pe picior – aveau 101 creți și ȋntinși ajungeau la 5-6 metri lungime – sau bernevici, un fel de pantaloni foarte largi. Cămășile lungi și ȋncinse cu brău erau confecționate inițial din fuior de cânepă, apoi din pânză de bumbac, varianta preferată fiind din cel numit „sacâz”. Alteori cămășile erau necusute și ȋncinse cu chimir, ȋtarii fiind făcuți din lână. Cămășile aveau bentițe la mâneci și la gât. Tot în portul bărbătesc se ȋncadra și gluga făcută din lână țigaie, bătută la piuă și împodobită cu cusături, având „țurțuri” pe margine. Era purtată pe ploaie, date fiind natura materialului și densitatea sa, apa se scurgea imediat. Se mai purtau ilice cu găitane, bundițe ȋnfundate, căciuli de miel și pălării cu boruri mici, opinci în picioare.

Femeile purtau fuste lugi de 7 coți – era o rușine să li se vadă călcâiele! – de culoare închisă, încrețite, polci – un fel de haină strânsă pe corp – ilice, bundițe. În picioare aveau călțuni, ciuboțele, „jumătăți” (cizme mici), mai târziu pantofi. Pe cap aveau baticuri înflorate, barize, casânci și tradiționala bertă, un șal mare care acoperea mai mult de jumătate de corp, mai nou plușat și cu franjuri mari pe margine („țurțuri”). Pe deasupra atât bărbații cât și femeile îmbrăcau cojoace confecționate de meșteri din sat și sumane bătute la piauă, împodobite cu multe găitane (sarad) ca un semn distinctiv pentru starea materială a posesorului.

În acest ansamblu distingem însă câteva particularități. Dacă în toate comunele s-au păstrat elemente disparate ale costumului popular, la Zăpodeni acestea sunt mult mai numeroase, de o deosebită valoare artistică, mai ales în cazul iilor și bundițelor. De altfel, secția de etnografie a Muzeului Județean are foarte multe piese reprezentative atât pentru zonă cât și pentru comuna Zăpodeni, de unde mai provine și o casă aflată la Muzeul Satului din București.

Împărțirea în răzeși și clăcași, cu evidente influențe asupra conservării sau părăsirii parțiale a portului popular, se observă foarte bine în satele cu populație mixtă, la Popești – Miclești sau Știoborâni – Solești, unde, ca și în alte părți ale județului, clăcașilor li se spune ungureni, adică veniți din Ardeal. Trebuie însă să evităm generalizările forțate, sunt localități care își păstrează pe deplin originalitatea în privința costumului popular. Ea este evidentă pe parcursul sărbătorilor de iarnă, când satele capătă vechiul aspect tradițional, când ne întoarcem în timp.

În comunele Oșești și Rafaila, mai ales în satul Buda, costumul popular re apare în întregime la Anul Nou. Cu totul remarcabile sunt cămășile bărbătești confecționate dintr-o pânză obținută din lână țigaie, același material servind pentru realizarea costumului femeiesc. Acesta este cu motive florale, redate strict figurativ și prezente pe întreaga suprafață a piesei de vestimentație ornată. Dat fiind faptul că pe moșia mănăstirii Rafaila au fost aduși săteni din nordul Moldovei, presupunem aici o influență ucraineană.

La Muntenii de Sus, Anul Nou este sărbătorit, după cum vom vedea în continuare, de formația de datini „Rândurile”, actualmente exclusiv bărbătească. Iată cum descrie Daniela Adam costumația membrilor formației, de fapt vechiul costum popular de aici; s-a păstrat ca acum 60 de ani, fiind compus din bocanci, ițari, cămașă, curele bătute cu nasturi metalici sau rozete, flanelă de lână brumărie sau neagră, împodobită cu flori și mărgele colorate, iar la picioare au zurgălăi sau clopoței care răsună după bătăile dansului.

Acum, numărul dansatorilor este variabil, în trecut numărul lor era fix, de 14. 12 dintre ei aveau costumația

descrișă mai sus, la care se adăugau două personaje feminine, la care s-a renunțat: „domnișoara”, îmbrăcată în mireasă, care „conducea” mișcările dansatorilor, și „bucovineanca” (sătenii sunt originari din Bucovina), aflată la sfârșitul șirului de dansatori, îmbrăcată cu catrința ornată cu trandafiri, cămașă cu cusături de mână și batic. Există și un conducător al formației, cămărașul, costumat la fel ca dansatorii ceilalți, având în plus o armă de vânătoare, ca simbol al rangului său.

În ultimă instanță, covoarele de mare valoare cu motive geometrice au cedat locul coveturilor plușate făcute în nenumărate ițe și oribilelor „Răpiri din serai”, carpetele aduse din Orient, dar fabricate de fapt în Germania. Procesul dispariției costumului popular și înlocuirea sa cu îmbrăcămintea europeană („haine nemțești”) a fost un proces natural și nu avea cum să fie împiedicat de învățătorii entuziaști care încercau să-l revigoreze, folosind chiar ei vechiul port. Din păcate, spargerea vechilor tipare nu a creat altele noi, respectiv existența în sate a unei viziuni adecvate asupra vestimentației. Fetele se îmbracă în blugi fără să țină cont în ce măsură aceștia le avantajează în raport cu proporțiile corpului, tinerii poartă gece foarte moderne și blugi, având pe cap căciuli străvechi de oaie și cizme de cauciuc în picioare. Dar cel mai jalnic aspect îl prezintă bătrânii înzestrați cu obiecte de vestimentație la care au renunțat cei tineri, ridicolul fiind aici la el acasă. Nu avem cum să dăm soluții, sperăm totuși în bunul simț înăscut al celor mai mulți care vor crea un nou echilibru, benefic în general pentru lumea satului.

Dacă ocupații de genul vânătorii și culesului se mai practică încă accidental, cea mai veche îndeletnicire și având încă importante proporții rămâne păstoritul sau creșterea oilor. Până la ultimul război, erau numai oi albe sau negre, din două rase: țurcane și țigăi. În ultimele zeci de ani s-au împământănit aici și rasele Spancă și Merinos. Oile nu sunt ținute acasă, ele se dau unui cioban plătit care are în grijă în jur de 120-130 de ori. Dacă cineva vrea să-și țină oile acasă, face strânsură, adică mai adună și oile de la câțiva alți gospodari. Stăniile se fac cât mai aproape de sat, ca să le vină ușor gospodărilor să-și ia laptele. La stâna cu rândul sau stâna unde laptele se dă cu rândul, totul se stabilește după „împăcăciunea” oamenilor. Rândul începe dintr-o margine a satului sau dintr-un punct fixat. Oamenii iau atâtea „prânzuri” (mulsori) după câte oi cu lapte au, când fiecare își termină rândul urmează vecinul. În zilele respective gospodarul se prezintă cu mâncare pentru ciobani, caută ca aceasta să fie cât mai aleasă, calitatea ei demonstrând rangul său social. Se aduc feluri de mâncare gătită, se evită produsele lactate despre care se spune că ciobanii sunt sături. După ce ciobanul mulge oile, înapoiază totul gospodărilor – tacâmurile, vasele, prosopul în care a fost pusă mămăliga. Laptele poate fi luat prins

sau închegat, în acest caz gospodarul este dator să aducă cheagul sau să îl plătească la stână. Nu se face o anume măsurare a laptelui după oi, se consideră că dacă o oaie dă mai mult sau alta mai puțin, luate împreună „se îmbracă”, adică se creează o medie. Așadar, toate oile cu lapte se țin la un loc și se consideră la fel. Răscolul oilor se face atunci când se aleg cele cu lapte de cele sterpe. Când se aduc oile pentru mult se despart cele cu lapte de celelalte. După ce se obișnuiesc, ele se aleg singure la îndemnul ciobanului „ales, ales, ales”. Baciul este mai mare peste cioban și se ocupă totodată de stână, de izlaz, de prețurile care se plătesc pentru acesta. Tot el stabilește împărțirea oilor în cârduri – cu lapte, sterpe, berbeci, miei – care se face în ultimul timp, înainte se făcea numai despărțirea mieilor la întărcare. O stână bine organizată are următoarea împărțire: târla, casa ciobanilor, spătarele de mulș, strunga, ocolul. În vechime, stâna avea un loc al ei, se făcea rotundă, din pământ și nuiel. Casa ciobanului și strunga erau acoperite cu paie sau stuf, parțial și târla sau ocolul. Cea dintâi trebuia făcută în fața stânii, ca să fie tot timpul în ochii ciobanilor. Primul mulș (începutul) se face dimineată foarte devreme, urmează cel de prânz, de la ora 12. După terminarea mulșurilor, oile sunt duse „în porneală” pentru a-și completa hrana. Regulile de la stână au mai suferit schimbări în timp. Deoarece în ultimele zeci de ani se schimbă des locul, a început improvizarea ei din scânduri, baloți din paie etc. Pentru mulșul oilor, li se făcea înainte ciobanilor spătare, adică scaune rotunde realizate astfel: se băteau țărui în sol, erau uniți între ei cu vergele, alcătuiind o îngrăditură care se umplea apoi cu pământ tasat. Acum se folosesc scaune obișnuite de lemn. Oile se prind cu cața, cârlig de fier atașat la o prăjină. Bățul sau băta este prelucrat cu grijă: vârful este rotunjit pentru ca ciobanul să se poată sprijini comod în el, era împodobit cu flori săpate în lemn. Actualmente nu se mai folosesc bice la stână, înainte era uzitat biciul sedecar sau sedecăresc, împletit în 8, adică în solz de pește. Mulșul oilor se face într-o găleată de lemn. Aceasta este mai largă la fund și mai strâmtă la gură pentru a avea o mai mare stabilitate, să nu se răstoarne atunci când o lovesc oile cu piciorul. Oile nu se mulg direct în găleată, ci mai întâi într-o cupă cu o capacitate de circa un litru, care este prinsă în interiorul găleții și se scoate pe măsură ce găleata se umple cu lapte. Cheagul se face din stomac de miel mic, care nu a păcut încă iarbă. După tăiere i se ia stomacul și se depune în el sare și lapte de oaie. Se leagă apoi strâns la gură și este spânzurat într-un cui pentru a se usca. Înainte de a fi turnat în lapte, cheagul se prepară cu borș proaspăt sau cu zăr. Dacă nu este folosit tot odată, după preparare, ce a rămas se păstrează într-un ulcior de lut. După închegare, laptele se amestecă mult cu tânjerul, într-un hârsău de lemn unde a fost pus după mulsoare. Deasupra se pune hârzobul rotund din tei, se prinde

cu ață sau sârmă, se face un fel de plasă. Pe hârzob se pune prima strecoătoare. După ce laptele s-a închegat, este pus într-o strecurătoare mai deasă, pentru a se scurge. Vara, când laptele este mai subțire, din 5 litri se obține un kilogram de caș, iar toamna, laptele fiind mai gros, din 4 litri un kilogram de caș. Se mai realizează și alte produse, de exemplu urda, care se face astfel. După ce s-a ridicat cașul, zărul rămas se fierbe la un foc domol, se urdește, adică tot ce-i gras se ridică la suprafață. Apoi, ceaulul se dă jos de pe foc, partea de deasupra se ia încet cu o strecurătoare și se pune în alta, mai deasă, de pânză, la scurs. Ce a rămas pe fundul vasului, jântița, se mănâncă pe loc. Zărul rămas de la urdă era folosit pentru făcutul mălaiului. Cașul, când se pune la puțină, se sfărâmă cu mâna și se bate cu chilugul. Peste un rând de brânză se pune un rând de caș. Pentru a face lapte acru, jumătate se fierbe, jumătate nu. Se pune un boț de mămăligă în el „pentru a face cuib”. Untul se făcea din lapte de vacă, mai rar din cel de oaie. În acest caz era pus într-o chiură lungă și strâmtă. Se „fulguia” laptele cu un băț ce avea în capăt un disc cu găuri. După scosul untului rămânea „zoala”. Măsuratul laptelui se face cu găleata și cupa (1 litru), iar al cașului cu ocaua – o balanță cu un talger și o greutate de fier în formă de pară. Pentru a deosebi oile între ele li se făcea câte o creștătură în ureche: potricală, furculiță, hârleț, suitură. Am insistat mai mult asupra oieritului, datorită vechimii și generalizării sale. Unele deosebiri au existat și din acest punct de vedere, între satele de clăcași și cele de răzeși. Se pare că în cele dintâi oieritul a fost mai dezvoltat, probabil și datorită originii unei părți din populație din Transilvania sau partea de munte a Moldovei.

Și alte izvoare demonstrează un interes aparte pentru creșterea animalelor, fapt favorizat foarte mult de existența pădurilor, a pășunilor din poiene, a luncilor. Boii erau folosiți la muncă, dar și îngrășiți și vânduți la Vaslui, negustorii de aici exportându-i în Turcia. De creșterea vitelor erau legate și o serie de credințe: animalele erau împărțite într-un fel cu turte, staulele erau stropite cu aghiazmă sau erau ocrotite cu usturoi în noaptea Sfântului Andrei.

Obiceiurile specifice existau și în legătură cu cealaltă ocupație principală, muncile agricole. Când se ieșea prima oară la arat în primăvară, plugul era tămâiat, se umbla în jurul lui și al boilor cu tămâie aprinsă. La punerea plugului în brazdă, gospodarul se închina și spunea „Doamne ajută!”. Plugarilor care se aflau prima oară în câmp li se ura noroc de trecători.

Recoltarea se făcea cu secerile care de-a lungul timpului au fost confecționate succesiv din aramă, bronz, fier, oțel. Inițial treieratul se efectua prin bătutul snopilor pe o vatră de pământ bine răzăluită. Operațiunea se realiza cu un „umbăci”, format din două bucăți de lemn legate între ele, de lungimi inegale: bucata mai lungă

era ținută în mână și cu cea mai scurtă se lovea snopul așezat orizontal pentru a obține desprinderea boabelor din spice. Mai târziu s-a trecut la alt procedeu. Se pregătea o arie de 20/20 m. Era perfect răzăluită, udată și măturată cu grijă. În mijloc era înfipt un par, în jurul acestuia se așezau roată snopii cu spicele în sus, formând o arie rotundă cu o rază de 10 m. La parul din centru se fixa capătul unei frânghii bune, lungă cât raza podinei pe care se aflau snopii cu spicele. La celălalt capăt se legau 2-3 cai, fiind pregătiți și alții pentru schimb. Se întrebunțau uneori și vitele de jug, dar folosirea lor era mai anevoioasă. Caii erau deci mânați circular, turele în jurul ariei erau tot mai mici până ajungeau la par. De acolo erau mânați în sens invers, turele deveneau tot mai lungi până la derularea totală a frânghiei, când începea să se repete operațiunea anterioară de apropiere de par. După un timp, când loviturile copitelor desprindeau boabele din spice, se greblau paiele, se întorcea podina cu furca, rămăneau la urmă numai boabele și pleava, care se strângeau lângă par în formă de „vraf”. În zilele cu soare și vânt, vrafurile erau aruncate în sus cu o lopată ușoară de lemn, pleava se spulbera în vânt, boabele cădeau pe arie. Se folosea apoi o mătură cu coada lungă (felezău) cu ajutorul căreia se adunau boabele și se elimina o parte din gozură. Înainte de a fi dus la moară, grâul era din nou vânturat, spălat și uscat. De la acest mod de treierat, dispărut demult, au rămas în limba română expresii ca „i-a ajuns funia la par” sau a spune despre cineva care merge repede și cu pași mici, cam fără rost, că „treieră”.

Arta populară din zonă a fost reliefată pe parcursul descrierilor etnografice, în legătură cu țesăturile și costumele populare. Celelalte domenii de manifestare ale artisticului sunt ceramica (olăritul) și prelucrarea artistică a lemnului.

Olăritul s-a practicat în trecut destul de mult în teritoriul „Movila lui Burcel”. Dovadă este recensământul rusesc, 1772-1773 și 1774, în care, pentru județul Vaslui, sunt semnalate ocupațiile. Cea de olar apare destul de frecvent și, în ceea ce ne privește, este interesantă semnalarea acestei ocupații la Chircești. Centrul de olărit de aici s-a menținut până în perioada interbelică, când s-a petrecut un fenomen unicat. Ultimul olar din Chircești și-a transmis meșteșugul și uneltele unui evreu din Codăiești, trecut la creștinism, și de aceea numit Botezatu. În 1975 acesta confecționa încă obiecte ceramice – străchini, căni, urcioare, castroane, ghivece de flori etc. A decedat în curând după data amintită mai sus și astfel a dispărut olăritul în zona aceasta a județului Vaslui. Nu este o situație singulară, în tot județul olăritul se află în pragul dispariției, se încearcă însă reînvierea sa. Și aici s-ar putea face ceva, uneltele și modelele de la Chircești, preluate de Botezatu din Codăiești, se află acum, prin bunăvoința urmașilor, la muzeul sătesc din Tăcuta, al soților Rotaru.

Înfloritor rămâne însă meșteșugul prelucrării lemnului, asupra căruia ne vom opri în continuare.

Civilizația și arta lemnului la români are puternice rădăcini în trecut, este plină de semnificații, exprimă legătura omului cu natura, se situează la hotarul dintre legendă și istorie.

Aspectele artistice sunt corelate întotdeauna cu semnificații de ordin magic, uneori greu de descifrat. Un prim exemplu îl constituie elementele de arhitectură populară. După cum am mai spus, stâlpii porților au întotdeauna la capătul superior o reprezentare geometrică, abstractizată, a capetelor umane. La origine erau cranii înfipte în stâlpii porții în scop protector (apotropaic), pentru incinta curții și a gospodăriei în general. Ostrețele cerdacului reproduc abstract țeste de cai, cândva așezate de oameni tot în manieră apotropaică. În ansamblul său, arta lemnului operează cu simboluri, exprimate prin motive fundamentale, uneori comune cu reprezentările de pe ceramică și țesături. Ele sunt totodată apropiate de simbolurile preistorice studiate și în zona noastră de Marija Gimbutas, arheolog american de origine lituaniană.

În prim plan se înscrie motivul solar, amintind de divinizarea acestui astru de către indoeuropeni. El este reprezentat în numeroase ipostaze și variante: cerc, roată, rozetă, vârtej, ochi, cruce încadrată în cerc. Îl întâlnim pe frontonul caselor, pe mobilierul țărănesc, pe lăzile de zestre, pe tipare de caș, pe furcile de tors, pe vasele de lemn, pe bățele ciobănești, redat de regulă abstract, rareori naturalist. În legătură cu acest ultim aspect, se înscriu și mai rarele reprezentări antropomorfe.

Predominant în arta țărănească a lemnului rămâne decorul cu caracter geometric, ce se constituie dintr-o infinitate de combinații și asociații, dintre care unele străvechi, cu origine în neolitic, precum și din combinarea unei multitudini de linii drepte, curbe, din care rezultă cele mai diverse figuri geometrice. Cel mai frecvent întâlnit, constând dintr-o formă triunghiulară, apare motivul „dintelui de lup”, întâlnit mai ales pe obiectele de mici dimensiuni, cum ar fi vasele de lemn folosite în gospodăria țărănească. În legătură cu acestea se cuvine să amintim un episod istorico-legendar relatat de Herodot. Regele sau șeful unei uniuni de triburi dacice Dromichetes îl ia prizonier pe regele macedonean Lysimach, împreună cu nobilii săi. Conducătorul dac le dă prizonierilor să mănânce din vase de aur sau de argint, pe când el și ai săi se ospătau din vase de lemn. Trecând peste semnificații, subliniem atestarea veselei de lemn la daci, pe care se afla probabil și „dintele de lup”. Tot frecvent apare și linia frântă sau în zigzag. Motivul acesta este cunoscut sub numele de „zimți” și apare pe fluier, pe furcile de tors, pe băte ciobănești, dar și pe țesături.

Spirala este un alt motiv geometric des întrebunțat, formând un tot armonios

cu celelalte ornamente cu care se asociază. Ea apare mai ales pe furcile de tors, urmărind răsucirea firului de lână pe axul furcii. Cercul sau ochiul apare ca un ornament decupat sau incizat, întâlnindu-se foarte des și în decorul ceramicii precucuteniene, precum și în ceramica epocii La Tène. Cu timpul însă, motivul cercului s-a confundat cu cel al soarelui, mai bogat în semnificații. Pătratul și cercul se înscriu în același orizont, combinând adesea cu motivele de mai sus. Se adaugă la motivele geometrice funia sau torsada (spirală deșirată), care se întâlnește pe porți, porțițe și în arhitectura tradițională în general.

Decorul din motive vegetale este și el întâlnit pe obiectele lucrate din cele mai diverse esențe de lemn. Conform spiritului autentic al artei populare românești, cel mai adesea aceste motive sunt stilizate, fiind formate fie din linii drepte, fie din linii curbe, derivate din arcul de cerc. Cel mai important dintre motivele vegetale rămâne „pomul vieții”, întâlnit în mai multe variante, cel mai adesea sub forma „bradului”. El se realizează ușor, având în vedere așezarea în unghi a ramurilor față de trunchi și apare adesea pe lăzi de zestre, fiind asociat cu motivul solar. Crestat, incizat sau sculptat, motivul bradului apare adesea și pe tiparele de caș, fiind asociat de data aceasta cu crucea. Decorul vegetal, plecând de la „pomul vieții” și îmbogățit cu frunze și flori, poate fi întâlnit pe cele mai variate obiecte din lemn.

Din ornamentica zoomorfă, motivele cel mai des întâlnite sunt „șarpele” și „calul”, ambele ca vestigii ale unor vechi credințe și mituri.

În practică întâlnim numeroase combinații. Astfel, decorul de rozete alternează cu registrul în romburi, motivul solar poate fi reprezentat prin cercuri concentrice sau prin roțițe detașate din masa principală. Dintele de lup se asociază cu motive vegetale – bradul, frunza de stejar, zoomorfe – șarpele sau simbolice – stele, sorți, cruce.

Investigațiile pe teren, în privința detectării meșterilor populari, au dus la rezultate optimiste; chiar în condițiile modernizării, aceștia au rămas destul de numeroși.

La **Todirești** predomină dulgherii: Brâncă Ion, Condurat Ștefan, Bițoi Neculai, Bițoi Vasile, Romașcu Dumitru, Bontea Costache, Plopan Georgel, Plopan Ionuț, care confecționează butoaie, căruțe, mobilă. Romașcu Gheorghe îmbină meseria de dulgher cu cea de fierar, confecționând pe lângă obiectele menționate mai sus diferite miniaturi din lemn sau metal, în primul rând cruci. Alți lemnari, Bițoi Dumitru, Dascălu Neculai, Porcaru Ion s-au specializat în confecționarea obiectelor folosite în cadrul desfășurării obiceiurilor și datinilor de iarnă. Fierarii sunt Asaftei Aurel, Chilmu Gheorghe, Chilmu Cristi-Romică, care realizează căruțe și porți metalice. Cojocarul Bratu Ene confecționează

căciuli, bundițe, cojoace, iar profesorul Lazăr Leonard măști populare.

La **Miclești** se remarcă realizarea de costume populare, activitate în care se remarcă Bulai Maria, Simionescu Liliana, Diaconu Elena, Ursu Adina, Câmpanu Maricica, Irimia Sonica, Dascălescu Costel. Directorul căminului cultural este un artist popular multilateral: confecționează fluier, costume populare, sculpează, pictează.

Meșterii populari din **Muntenii de Sus** se grupează astfel: țesătoare de covoare, carpete, prosoape – Ciulei Tudorița, Târnoveanu Ioana, Nechita Frârina, Neacșu Virginia, Maxim Aglaia, Vartolomei Maricica; confecționeri căciuli – Arcăleanu S. Iancu, Agafiței Ion, Voduț Ion, Agafiței Vasile, Ignat I. Ion; confecționeri mături din sorg – Brodoceanu Petru, Buruiană Adam, Duluman Ion; împletitoare din lână – Radu R. Ana, Radu Gh. Lucreția; sculptor în lemn – Radu P. Vasile.

Numeroși artiști populari sunt și la **Văleni**, în primul rând țesătoare care își desfac marfa în Vaslui și Iași: Luca Elena, Trofin Maria, Păuc Elena, Burlacu Elena, Beligan Elena, Jitaru Grapina, Luca Aneta, Stanciu Maria, ele realizând ștergare, pichire, țoluri de lână. Lemnul este prelucrat de Țibireac Gheorghe, fierul de către Ocheană Ion și Trofan, pieile de către cojocarii Moraru Ilie și Carp Mihai. La Văleni se confecționează și mături de către Bojoagă Dumitru, Bălănescu Dumitru, Stanciu Ion și avem și un sculptor în persoana lui Filibiu Ion.

Și la **Solești** predomină creatoarele de artă populară: Vrânceanu Valeria – covoare în foi și în spetează, prosoape de borangic, broderie; Popovici Eleonora – covoare alese în poduri și în spetează, prosoape țesute din bumbac; Gheorghe Maria – covoare alese în spetează, carpete alese, cusături de mână; Agapi Aglaia – covoare țesute alese, prosoape țesute alese, ii cusute pe canafaș; Darie Aneta – covoare, cuverturi, mileuri, fețe de masă, toate fiind cusute cu mâna; Agapi Paulina – cămăși cusute cu flori, covoare alese; Bălănescu Licuța – covoare alese în foi și spetează, carpete alese, fețe de masă cusute; lbănescu Maria – covoare alese, prosoape țesute în foi; Arhire Polixenia – covoare țesute în poduri și în foi, carpete cusute, carpete alese, fețe de masă cusute; Ciolacu C. Aurica – covoare alese în poduri, covoare alese în spetează, cusături de mână; Habet Elena – covoare alese în spetează și în poduri, prosoape de bumbac; Sprivac T. Maria – covoare alese în spetează cu motive geometrice și florale deosebite; Burghilea Anica – prosoape țesute, covoare alese în spetează; Hulubea Maricica – prosoape țesute din in și bornagic, fețe de masă cusute, costum popular de bărbat (cămașă, bărneăț, fustă, pantalon); Huhulea Constanța – covoare alese, carpete cusute; Grigoruță Maria – prosoape țesute din bumbac și borangic, covoare țesute în spetează, cămăși cusute cu motive florale; Palade Ileana – covoare alese în poduri și spetează, fețe de masă

cusute, prosoape țesute; Burghilea Zamfira – covoare țesute în spetează și în foi, prosoape țesute din bumbac și borangic; Cărare Irina – covoare alese în spetează, fețe de masă cusute. Cojocarii Bucată Constantin, Vlase Costică, Stoleru Ioan sunt specializați în bondițe și căciuli, iar Axinte Gheorghe sculpează în lemn.

Dintre numeroasele țesătoare din **Vulturești**, amintim pe Jugănanu Aurica, Munteanu Elena, Munteanu Lucica, Munteanu Maria, Gavril Rodica, Ursu Aglaia, Ursu Maria, Apostu Vergina, Grigoriu Maria, Florea Elena, Cojocaru Elena, Pulpan Elena etc. Prelucrarea lemnului se face de către Pintilie Vasile, Condrea Gavril, Brâncă Gheorghe, Jugănanu Ionel, Sănuță Ion, Cucuș Vasile, Florea Neculai, iar Comanduru Vasile încă mai știe să confecționeze opinci.

După cum am anticipat când am început prezentarea aspectelor etnografice, folclorul din zona studiată de noi s-a bucurat de interes încă de la începutul cercetărilor din domeniul creației populare și de la primele culegeri de piese folclorice. Din păcate, mai târziu, odată cu înființarea unor organisme specializate, cercetătorii încadrați în acestea au preferat activități de studiu și de culegere de folclor în zone mai „sigure”, adică unde știau că se vor descurca mai ușor, cum ar fi Bucovina, Maramureș etc. Dacă adăugăm drumurile proaste și starea materială a locuitorilor de aici, înțelegem și mai bine de ce folclorul nostru a fost mai puțin în atenția specialiștilor. Totuși, în ultimii 30-40 de ani, situația s-a mai schimbat, deoarece Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și-a concentrat activitatea asupra cunoașterii folclorului autentic vasluian, iar, pe de altă parte, cercetările privind Atlasul Etnografic al României au cuprins întreaga țară, ieșind astfel la iveală și valorile noastre, în ansamblul celor naționale.

Alături de rezultatele obținute de arheologie, pe care le-am prezentat la capitolul respectiv, vechimea și continuitatea populației românești în această parte a țării este demonstrată în mod convingător și de folclorul cu caracter tradițional, deosebit de bogat și variat. Răspunsurile la chestionarele mai vechi sau mai noi atestă existența unor practici culturale descinse din orizontul unor străvechi ritualuri din această parte a Europei ca Paparudele, Muma Ploii, Scolioianul. Dacă adăugăm elementele de arhaism din colinde, care ne conduc până în neolitic, sau persistența unor practici la priveghi amintind de atitudinea dacilor față de moarte, vedem că și zona noastră etnofolclorică dovedește că românii, așa cum a spus și Mircea Eliade, au conservat tot ce a fost caracteristic vechii Europe.

Vom continua cu prezentarea obiceiurilor de iarnă care, ca domeniu de cercetare, aparțin atât etnografiei cât și folclorului, așa cum se încadrează obiceiurile în general.

Crețești - „La Intersecție”, jud. Vaslui

Viculin MERLAN

Punct: La Intersecție

Cod sit: 163235.01

Nr. Autorizație: 124/2014

Colectiv: Viculin Merlan - responsabil,
Paul Salomeia (M Huși)

Cod RAN: 163235.01

În cadrul campaniei din anul 2014 a fost trasată o nouă secțiune Ș16, paralel cu Ș15/2013, având L = 20 m, l = 2,5 m. Din capătul secțiunii noi, pe latura de N-NV, s-a extins latura estică a caroului A din Ș15/2013, care a însumat în final o lățime de 7 m cu lungimea de 10 m (70 m²). Caroul A a fost extins și în berna dintre Ș16 și Ș15 pentru a fi decopertate integral cele două locuințe descoperite încă din anul 2013.

Stratul arheologic cucutenian a fost identificat încă de la -0,50 m, pentru ca la -0,80 m să fie descoperită, între carourile 1-4, **locuința cucuteniană L3**, surprinsă din 2013 în Ș15. Chirpicul de elevație nu se continuă și în afara secțiunii Ș16, spre latura de est. Tot în acest spațiu s-au descoperit numeroase fragmente de ceramică grosieră, fragmente ceramice pictate cu motive în spirală sau cu romburi și elipse. Unele fragmente prezintă „umărul” vasului înălțat sau lățit. Printre fragmentele ceramice au fost identificate și câteva pietre înroșite (gresii) și oase animaliere. După demontarea chirpicului de elevație, la circa 20-30 cm sub acesta, a fost identificat un strat subțire de cenușă, de circa 1-2 cm grosime, pe fundul gropii de fundare. Acest obicei, al arderii resturilor locuinței anterioare sau a celor din perimetrul unde se va ridica viitoarea casă, este întâlnit la toate locuințele cucuteniene descoperite în situl de la Crețești pentru această etapă culturală A-B.

Între m20-m21, a fost identificată o nouă **groapă cucuteniană G26** ce se adâncește de la -0,70 m până la 1,20 m. Are o formă aproximativ elipsoidală, cu o suprafață de circa 1,5 m², la partea superioară, însă progresiv se îngustează spre fund ajungând la 0,5 m². Inventarul gropii este alcătuit din numeroase fragmente de oase animaliere (peste 200), chirpici răzleți de culoare cărămizie, câteva pietre înroșite, fragmente de statuete antropomorfe, cărbuni.

Între m3-m4, a fost identificată **groapa G24** descoperită încă din 2013, în Ș15, cu material din Epoca Bronzului (cultura Costișa) ce se adâncește de la -0,50 m până la 1,70 m. Are o formă aproximativ elipsoidală, cu o suprafață de circa 3 m², la partea superioară, însă progresiv se îngustează spre fund ajungând la 1 m². Inventarul gropii este alcătuit din fragmente ceramice cu incizii adâncite, având motive specifice culturii

Costișa, de oase animaliere, chirpici răzleți de culoare cărămizie, pietre înroșite, resturi de la o vatră de foc, cărbuni.

Nu departe de aceasta, la m6, a apărut cea de a doua **groapă de factură Costișa, G25**, identificată în 2013, în Ș15. Inventarul gropii este alcătuit din chirpici de culoare cărămizie, fragmente ceramice cu incizii adâncite, având motive specifice culturii Costișa, de oase animaliere, pietre înroșite).

Cele două locuințe cucuteniene **L12/2013, L13/2013** din caroul A, identificate încă din campania anului 2013 erau orientate aproximativ NV-SE, cu intrarea spre est, fiind de formă cvasidreptunghiulare și apropiate între ele, iar spațiul de separare fiind de maxim 2 m. Locuința dinspre nord are în colțul nord-

estic resturi de la o vatră de foc dezafectată. În interiorul celor două locuințe au fost identificate mai multe complexe ceramice de la vase reîntregibile, fragmente de statuete antropomorfe feminine și masculine.

Pe cuprinsul secțiunii s-au descoperit următoarele:

Plastică

- Fragment de *statuetă feminină* descoperit la m20, -0,90 m, păstrând doar capul de formă trunghiulară, cu gâtul prelung și doar umărul stâng. Este de culoare galben-cărămizie, fiind ruptă din vechime. Dimensiuni: h = 2 cm, gr. 0,6 cm;
- Fragment de *statuetă feminină* (m1,-1 m) din lut ars de culoare cărămizie, ce se păstrează din zona bazinului până la genunchi. Din zona bazinului păstrează doar fesa dreaptă, cea stângă fiind ruptă din vechime. Are forma unui triunghi cu vârful în jos, cu o șanțuire pe mijloc, ce conturează despărțirea celor două picioare, fără a fi însă străpunse. Genunchii sunt schițați printr-o mică proeminență. Statueta este de calitate foarte bună, având urme de pictură. Dimensiuni: L = 5 cm, l = 2,2 cm, gr. = 1 cm;
- Fragment de *statuetă masculină* din lut ars (m20, -1,20 m), de culoare cărămizie, ce se păstrează din zona genitală până în apropiere de genunchi. Falusul este reprezentat printr-o alungire exterioară de 2 mm. Statueta are picioarele depărtate, conturându-se pe partea dorsală fesele. Dimensiuni: L = 2,3 cm, l = 2,3 cm, gr. = 1,3 cm;

Originea lui Aron Vodă, zis „Tiranul”, domn al Țării Moldovei - urmare din pagina 1 -

- Fragment de *statuetă feminină* (m1,-1 m) din lut ars de culoare cărămizie, ce se păstrează din zona inferioară a capului până la bazin. Are capul distrus din vechime, gâtul prelung (1 cm) cu umerii ușor înălțați (schijându-se astfel mâinile) după care se îngustează ușor spre talie, pentru ca apoi să se lătească spre bazin. În zona superioară a pieptului sunt două perforații pentru prinderea statuetei-amuletă. Statueta este de calitate foarte bună. Dimensiuni: L = 5 cm, l = 2 cm, gr. = 0,8 cm;
- Statuetă feminină* din lut ars păstrată din zona taliei până la genunchi. Are steatopigia pronunțată, iar sub talie prezintă două perforații ce dovedește că și această statueta a fost folosită ca amuletă protectoare. Sunt vizibile fesele, iar picioarele sunt depărtate printr-o incizie adâncă, ce pornește din zona bazinului până la genunchi. În zona genunchilor prezintă o perforație pe lățime. Pe tot corpul statuetei sunt vizibile incizii orizontale, pe ambele fețe. Dimensiuni: L = 5 cm, l (bazin) = 2,8 cm;
- Statuetă masculină* (m20, -1,10 m) păstrată din zona bazinului până la glezne. Se păstrează doar piciorul stâng, fiind de calitate foarte bună. Are o arcuire pronunțată a coapsei până la bazin, subțindu-se vizibil spre gleznă. Statueta a fost descoperită în groapa cucuteniană.

Unelte din silex

- Gratoar din silex* de Prut (m2, -0,80 m) confecționat pe așchie masivă, având pigmentații albicioase. Este retușat la partea activă, fiind pe această porțiune convex, iar pe laturi păstrează urme de uzură. Dimensiuni: L = 5,5 cm, l = 3,5 cm, gr. = 1 cm.
- Gratoar din silex* de Prut (m17, -1,00 m) confecționat pe capăt de lamă, cu partea activă dreaptă, retușat abrupt. Retușele se prelungesc pe ambele laturi, până la talon. Pe partea dorsală are carenă prelungă, ce pornește din zona abruptă, activă, până la talon. Dimensiuni: L = 4 cm, l = 1,5 cm, gr. = 1 cm.
- Gratoar din silex* de Prut (m18, -1,10 m) confecționat pe lamă, cu partea activă cvasitriunghiulară. Partea dorsală este ușor bombată, iar spre talon plană. Retușele se prelungesc pe ambele laturi, până la talon. Pe partea dorsală are carenă prelungă, ce pornește din zona abruptă, activă, până la talon. Se evidențiază clar talonul și bulbul de percuție. Dimensiuni: L = 4 cm, l = 1,5 cm, gr. = 1 cm;
- Fragment de lamă*, descoperit la m11, -0,67 m, din silex de Prut de culoare albicioasă, cu urme de uzură lateral.

În actele emise de cancelaria sa, Aron vodă susține pe întregul parcurs al domniei sale descendența sa domnească. „Io Aron voievod, fiul răposatului și preabunului Ioan Alexandru voievod” se intitulează în actul de întărire a unor proprietăți (satele Bilăești și Ivănești, poieni, o prisacă, vii și țigani) ale mănăstirii Pângărați, cu hramul Sfântul Dumitru, zidită de „răposatul și bunul părinte al domniei mele, Ioan Alexandru voievod”. Documentul este, de altfel, primul document intern emis de cancelaria lui Aron Vodă, la sfârșitul anului 1591¹. La fel se intitulează și într-un act similar din 10 ianuarie 1592 – o întărire pentru două mori și patru poslușnici ai mănăstirii Moldovița². Referire la „tatăl domniei mele, răposatul Alexandru voievod” și la „răposatul părintele domniei mele, Alexandru voievod” face Aron vodă și în două acte de întărire, primul din februarie 1592, al doilea din 12 iulie 1594, acordate mănăstirilor Tazlău³ și Humor⁴.

Fiu al lui Alexandru Lăpușeanu se revendică a fi Aron vodă și în corespondența sa cu orașele transilvănene. În primele zile de la sosirea în Iași, capitala sa, la 26 decembrie 1591, într-o scrisoare adresată brașovenilor, prin care anunța acestora schimbările petrecute pe tronul Moldovei, se intitula „Aaron, Dei gratia princeps Valachia, Moldavia”, investit cu domnia în „principatum paternum patres nostri Alexandri”⁵. Afirmarea descendenței din Alexandru voievod este întâlnită în numeroase alte documente cu caracter oficial sau în corespondența lui Aron vodă.

Evident, aceste sintagme folosite ar fi putut avea un scop justificativ, de legitimare a unui impostor printr-o ipotetică descendență domnească; că nu este așa o demonstrează unele circumstanțe și mărturi independente de persoana domnului moldovean: ipoteza conform căreia noul domn din 1591 era urmaș al Lăpușeanului nu a fost combătută în mod hrănitor în epocă, contemporanii acceptând-o și transmitând-o altora. La 5 martie 1592 se vorbea la Constantinopol despre Petru (numit mai târziu „Cazacul”), aflat în Polonia, care este fiu de domn moldovean, fratele domnului actual (acesta din urmă fiind Aron vodă). În același an, la 8 octombrie, Andrei Taranowski și Trofana, fiica lui Alexandru Lăpușeanu, trimiteau o scrisoare, în care ultima se numește pe sine

sora lui „Petri Despotae Alexandrowic”⁶, în condițiile în care ultimul se recunoștea ca fiind frate, evident vitreg, al lui Aron vodă. Merită amintite și relațiile bune ale lui Aron cu fiicele lui Alexandru Lăpușeanu. La 24 februarie 1594 solul polonez Drozynski transmitea cancelarului Zamoyski despre întrevederea sa cu domnul Aron al Țării Moldovei. Bine primit, el a fost invitat în apartamentele domnului, unde au discutat singuri, având pe „Orzechowska, sora domnului”, ca interpret⁷. Este vorba despre Marica, cea căsătorită cu nobilul polonez Orzechowski, membru al casei Fredro, înrudită cu familia cancelarului Poloniei. Interesantă este apariția lui „Olihovchii” la conducerea Hotinului, alături de Rizan⁸, în 1594. Este posibil ca domnul să fi numit în părcălbăia Hotinului⁹ pe cumnatul său, tocmai datorită relațiilor acestuia în regatul de la nord, în contextul declanșării luptei antiotomane și necesității asigurării spatelui frontului¹⁰. În același an 1594, fiica lui Orzechowski, nepoata lui Aron vodă, era căsătorită cu alt nobil polon, Czolhanski, după cum transmitea cancelarul Jan Zamoyski către Christof Radzivill, la 3 martie 1594¹¹. Pe acest Czolhanski Aron vodă îl recomanda ca sol marelui cancelar, doar câteva zile mai târziu¹². La „Aron (Arvan), fiul lui Alexandru”¹³, se referirea și un cronicar otoman al vremii.

Așadar, descendența lui Aron vodă din Alexandru Lăpușeanu este greu de combătut și este acceptată de majoritatea istoricilor, dar nu avem dovezi indubitabile în această privință. Așa se face că unii s-au îndoit de ea: Petre P. Panaitescu afirma în magistrul său studiu asupra domniei ilustrului contemporan al lui Aron vodă, Mihai Viteazul, că domnul de pe tronul Moldovei ar fi fost „un aventurier șiret și

6 Nicolae Iorga, *Studii și documente privitoare la istoria românilor*, vol. XXIII, București, 1913, doc. 345, p. 422.

7 Hurmuzaki, *op.cit.*, Supliment II, vol. I, doc. 176, p. 327-328.

8 Sterie Stinghie, *Istoria Bisericii Șcheilor Brașovului (Manuscris de la Radu Tempe)*, Brașov, 1899, anexa.

9 În această funcție Orzechowski și-a sfârșit de altfel și cariera și viața. Știrea morții sale la Hotin apărea la sfârșitul lui 1594. (Ilie Corfus, *Mihai Viteazul și polonii*, București, 1937, doc. 6, p. 206).

10 La 25 noiembrie 1594 se afirma la Varsovia că Aron a numit în cetățile de la granița cu Polonia rude ale sale, polonezi, pentru a nu ceda prea lesne acele cetăți când el însuși va fi alungat de pe tronul Moldovei (Andrei Veress, *op.cit.*, vol. IV, doc. 87, p. 160).

11 Hurmuzaki, *op.cit.*, Supliment II, partea I, doc. 172, p. 324-7

12 *Ibidem*, doc. 178, p. 330.

13 Mustafa Selaniki în *Cronici turcești*, vol. I, îngrijit de Mihail Guboglu și Mustafa Mehmed, București, Editura Academiei, 1966, p. 364.

1 Documente privind istoria României, seria A, Moldova, veac XVI, vol. IV, București, Editura Academiei, 1955 (în continuare, *DIR*), doc. 44, p. 39-40.

2 „danie și miluire (...) de la părintele domniei mele, răposatul Alexandru voievod” *Ibidem*, doc. 47, p. 42-3.

3 *Ibidem*, doc. 52, p. 45

4 *Ibidem*, doc. 137, p. 112.

5 Hurmuzaki-Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. XI, București, 1900, apendice, doc. 224, p. 752.

crud, care spunea că e fiul natural al lui Alexandru Lăpușneanu, ceea ce nimeni nu credea¹⁴, iar Gheorghe Șincai, cu un secol mai devreme, îi considera fiu al lui Aron, pretendentul la tronul Moldovei pentru scurtă vreme la mijlocul veacului al XVI-lea, ce și-a găsit adăpostul sub stăpânirea împăratului Ferdinand¹⁵ și a primit o slujbă de la acesta.

Dacă documente oficiale, contemporane, vorbesc despre domnescul tată al lui Aron vodă, despre mama sa nu amintește decât o tradiție, consemnată în scris la un secol și jumătate de la derularea evenimentelor în frumoasa culegere de legende și întâmplări memorabile ale lui Ion Neculce. Referindu-se la anii de tinerețe ai lui Aron vodă, la un episod nostim al acelor vremuri, cronicarul arată că Aron ar fi fost nepotului lui Nicanor (așadar mama sa ar fi fost sora acestuia), la un anumit moment mitropolit al Moldovei¹⁶, și și-ar fi petrecut tinerețea la mănăstirea Agapia din Deal, care se afla sub păstoriarea acestuia. O ceartă cu unchiul său, urmare a conduitei morale nu tocmai împrăștiabile a tânărului¹⁷, l-a determinat să părăsească sacral adăpost (sau a fugit de frica unei pedepse ce se anunța din partea unchiului său) „și după ce a fugit nu s-au mai întors la unchi – său mitropolitul, ci s-au dus în Țara Ungurească și din Țara Ungurească s-au dus la Țarigrad”¹⁸.

Argumente care să dovedească adevărul celor spunea de Ion Neculce sunt doar circumstanțiale. Cert este doar faptul că Nicanor și-a început cariera de înalt ierarh chiar în timpul domniei părintelui lui Aron vodă, Alexandru Lăpușneanu. La fel, nu poate fi tăgăduit tratamentul preferențial de care el s-a bucurat sub domnia presupusului său nepot de soră. Între 1591-1595 mănăstirea cărui a-i a fost și îi va mai fi egumen, Agapia, este una dintre puținele ctitorii ale Țării Moldovei care s-a bucurat de binefacerile unui domn destul de strămtorat. Ca dovadă, la 28 decembrie 1594, Aron voievod dăruia mănăstirii mai sus menționate, satul Vicolini pe Prut, cu

bălți, „care sat a fost drept domnesc”¹⁹ (nu era așadar vorba despre o întărire a unei danii anterioare, ci o danie a lui Aron însuși, una dintre puținele donații de sate despre care ni s-au păstrat știri de la el, alături de proprietățile încredințate mănăstirii din țarina lașilor, ridicată de domn în 1594). Un an mai devreme, dăruise aceleași mănăstiri și satul Cehlăești, fost sat domnesc, ținând de ocolul târgului Neamț, într-o vreme când mitropolit era chiar Nicanor²⁰. Acesta a fost mitropolit doar o scurtă perioadă, la începutul celei de a doua domnii a nepotului său, înlocuit de mai capabilul Mitrofan²¹, suficient însă de a beneficia de numeroase avantaje materiale și de a săvârși abuzuri²². Nicanor este numit de Aron, chiar atunci când nu mai era mitropolit, drept „părintele și rugătorul nostru”, într-o întărire acordată lui pentru niște case din Iași²³.

Sursele lacunare, așadar, fac posibilă dar nu dovedesc veridicitatea tradiției consemnată de Ion Neculce. Adevărul reflectat în *O samă de cuvinte* în povestea legată de anii de tinerețe ai lui Aron Vodă este probabil, identic cu cel din alte fragmente ale lucrării. Însă, cum observa D Velciu, Ion Neculce a apelat la o largă gamă de izvoare, ce nu s-a rezumat la tradiția orală²⁴ și, mai mult, a manifestat un remarcabil simț critic și discernământ abordarea lor. Istoriile din *O samă de cuvinte*, așadar, au o mare probabilitate de a reflecta, evident deformat pe alocuri, evenimente reale²⁵. Cât despre mama lui Aron, sora lui Nicanor, a murit, după părerea lui Constantin Rezachevici și Ștefan S. Gorovei, pe la 1594 și a fost înmormântată la Pătrăuți²⁶.

Nu cunoaștem nici momentul, măcar aproximativ, al nașterii viitorului domn. Două izvoare insinuează că ar fi fost destul de bătrân la momentul urcării pe tron. Regretatul Gheorghe Pungă vedea pe domnul din 1591 în Aronașcu, vornic de curte, ce era consemnat cu ocazia jurământului de la Bakuta, din 1552, așadar cu patru decenii înainte, depus de Alexandru Lăpușneanu și boierii moldoveni²⁷. De acord cu identificarea sa este și Constantin Rezachevici, care însă, după o nouă lectură a textului, îl numește „mareșal al Curtii”²⁸. În august 1591, ambasadorul imperial la Constantinopol vorbea despre noul numit ca domn al Moldovei, un „bătrân” pe nume Emanoi²⁹. Este evident însă că diplomatul austriac nu cunoștea prea bine pe noul domn, întrucât acesta se ținea ascuns, și săvârșește o eroare și mai gravă, aceea de a-i atribui credința iudaică. Alte mărturii arată însă că Aron se căsătorește după luarea domniei, pe la 1593, iar un fiu al său, Bogdan, este pomenit abia la sfârșitul anului următor, în actul de danie acordat noii ctitorii, mănăstirea cu hramul Sfântul Nicolae din țarina lașului. Acestea sugerează că vârsta lui Aron vodă nu era foarte înaintată, și nu poate fi identificat cu Aronașcu vornicul de curte din 1552. Vârsta sa puțin înaintată este dovedită și de singurul portret păstrat al lui Aron, pe care Andrei Veress îl plasa cronologic în perioada captivității sale de la Vinț, între 1595-1597.

În ceea ce privește numele³⁰ noului domn din 1591, s-a afirmat că ar fi un neutilizat încă în onomastica domnească. În secolul al XV-lea urma pe tron pentru câțiva ani, după cum bine se cunoaște, un domn cu numele de Petru Aron. În actele oficiale,

(1324-1881), vol. I, București, Editura Enciclopedică, 2001, p. 756; Ștefan S. Gorovei, *Mușatinii*, București, Editura Albatros, 1976, p. 129.

27 Gheorghe Pungă, *Țara Moldovei în vremea lui Alexandru Lăpușneanu*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1994, p. 34. Consideră că ar fi fost, desigur, la o vârstă destul de fragedă, și a fost probabil înzestrat de tatăl său cu un act care să îi dovedească descendența. Identificarea este susținută și de Constantin A. Stoide, *O prețioasă culegere de documente externe moldovene*, în AIIAI, IV, 1967, p. 227-234, analizând unele documente aduse la cunoștința mediului științific de Theodor Holban în 1930.

28 Constantin Rezachevici, *Cronologia domnilor din Țara Românească și Moldova (1324-1881)*, vol. I, p. 756.

29 Eudoxiu de Hurmuzaki, *op.cit.*, vol. IV, partea a II-a, București, 1884, p. 63., Constantin Esarcu, *Documente inedite din Arhivele Veneției (extracte din raporturile lui Lippomano și Bernardo, reședinții venețieni în Constantinopol, relative la Petru Șchiopol, Mihnea Turcitol și Aron Vodă (1590-1591)*, în „Columna lui Traian”, an VII, serie nouă, tom I, 1876, doc. VII, p. 284.

30 În ebraică Aaron desemnează o gamă largă de concepte și înseamnă iluminat, desăvârșit, învățător, mândru, (Nicolae Moldoveanu, *Dicționar biblic de nume proprii și cuvinte rare*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, Casa Școalelor, 1995, p. 11)

14 Petre P. Panaitescu, *Mihai Viteazul*, București, 1936, p. 37.

15 Gheorghe Șincai, *Chronica Românilor și a mai multor neamuri*, ediția a II-a, tom II (1440 - 1614), București, 1886, p. 402-3. Nicolae Șendrea afirma în 1928 că „originea lui Aron nu poate fi contestată; el este fiu nelegitim al lui Alexandru Lăpușneanu”, în Nicolae Șendrea, *Evenimentele interne din domnia lui Aron Vodă (1591-1595)*, extras din „Convorbiri Literare”, an IV, nr. 2, 1928, p. 6.

16 Preluând o apreciere a lui Nicolae Iorga, Ilie Minea considera că Nicanor ar fi putut fi fratele mamei lui Aron, ca urmare debutul carierei sale arhieriești în timpul lui Alexandru Lăpușneanu.

17 „De multe ori fără știrea unchiu-său, mitropolitul, mergea la o mănăstioară de călugărițe, afară din munte, ce se cheamă Hilloara, având dragoste cu o călugăriță tânără”; Ion Neculce, *Opere. Letopiseșul Țării Moldovei și o samă de cuvinte*, ediție critică de Gabriel Ștrempel, București, Editura Minerva, 1982, p. 174.

18 *Ibidem*, p. 173.

19 Este de altfel ultimul document intern ce ni s-a păstrat de la Aron vodă, păstrat doar într-o traducere târzie, publicată în *DIR*, A, XVI, IV, doc. 145, p. 118.

20 *Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale*, vol. I, 1387-1620, București, 1957, doc. 934, p. 227.

21 Scarlat Porcescu, *Episcopia Romanului*. București, Episcopia Romanului și Hușilor, 1984, p. 172. După părerea aceluiași, Nicanor ar fi putut fi, în scurta sa păstorie, doar locțiitor de mitropolit.

22 În 1598 călugării de la Secul acuzau pe Nicanor, egumenul de Agapia, că „el a fost mitropolit și era stăpân atunci să facă atunci cum i-a fost voia și a luat locul mănăstirii Secului și mult loc” (*DIR*, A, XVI, IV, doc. , 298, p. 178-9).

23 *Ibidem*, doc. 109, p. 87.

24 Pornind de la unele episoade comune ale operelor lui Grigore Ureche și Ion Neculce, I Șiadbei presupunea existența unui izvor comun, a unui *Letopiseș moldovenesc*, ce mergea, după afirmația lui Grigore Ureche până la Petru Șchiopol, poate cu o continuare până la Vasile Lupu, și era plin „din basme și din povestiri” – așadar, relatarea despre originea lui Aron, care nu se găsește la Grigore Ureche, ar putea avea la bază nu o legendă, ci un izvor scris.

25 Dimitrie Velciu, *Marginalii la lucrarea „Valoarea istorică a tradiției consemnată de I. Neculce „de prof. Constantin C. Giurescu*, în „Studii. Revista de Istorie”, 22, 1969, nr. 5, p. 982-988; lucrarea lui Constantin C. Giurescu în „Studii de folclor și literatură”, București, Editura pentru Literatură, 1968.

26 Constantin Rezachevici, *Cronologia domnilor din Țara Românească și Moldova*

emise de cancelaria moldovenească, însă, el se intitulează întotdeauna doar Petru voievod. Un fiu de domn Aron este întâlnit la mijlocul veacului al XVI-lea pe pământurile imperiale. Este vorba despre un fiu lui Bogdan și nepot al lui Ștefan cel Mare, pretendent pe care îl întâlnim la Viena pe la 1550, unde cerșea bunăvoința imperială³¹. El ar fi așadar unchi al lui Aron vodă, domn din 1591.

Aron vodă s-a bucurat și de alte apelative în epocă: este numit Emanoil de ambasadorul imperial la Poartă, într-un document citat mai sus, Abraham de către papa Clement al VIII-lea³², Hero de către Dimitrie Cantemir, un secol mai târziu³³, chiar Aron Emanuel, într-o altă lectură a raportului ambasadorului austriac³⁴.

31 Ferdinand I scria Camerei Ungare să plătească lui Aron, care susținea că este fiu al lui Petru Rareș, bineînțeles domn legitim alungat din stăpânirea sa, 100 de florini (Andrei Veress, *op.cit.*, vol. I, București, 1929, doc. 41, p. 42-43). Referiri la același Aron în *Ibidem*, doc. 46, p. 47; doc. 57, p. 56; doc. 207, p. 164; doc. 209, p. 165, ce se întind pe o perioadă de mai bine de un deceniu, până în 1562. Era mort în 1563, când se plăteau 25 de florini văduvei sale (*Ibidem*, doc. 305, p. 247).

32 În instrucțiunile încredințate trimisului său în ținuturile estice ale Europei, Alessandro Comuleu, la 10 noiembrie 1593, în Eudoxiu de Hurmuzaki, *op.cit.*, vol. III, partea a II-a, București, 1880, p. 38.

33 Dimitrie Cantemir, *Istoria Imperiului Ottomanu (crescerea și scăderea lui)*, București, 1876, p. 273.

34 *O istorie a evreilor din România în date*, vol. I, *De la începuturi până la 1919*, studiu introductiv, selectarea datelor și anexe de

Faptul că Aron vodă a fost puțin cunoscut a făcut să apară unele zvonuri denigratoare relative la credința sa. Pornind de la numele mai puțin întâlnit în onomastica domnească a vremii (deși apelativele cu rezonanță biblică aveau o oarecare răspândire la nivelul maselor³⁵) unii contemporani, dar și istorici ce au preluat aceste zvonuri denigratoare, au atribuit lui Aron vodă credința iudaică. Ambasadorul imperial la Constantinopol, Pezzen, afirma în august 1591 că noul domn a venit „din Polonia, pe nume Emanuel din neamul evreilor, prin grija lui hoguea al sultanului, prin muftiu și mai ales printr-un evreu respectabil numit Solomon <<Germanul>> (Tedeschi), în prezent factotum al marelui vizir³⁶”. Pornind de la acest unic izvor, ideea a fost preluată de E. Schwartzfeld³⁷, oarecum explicabil prin apartenența

Harry Kuller, Ed. Hasefer, București, 2000, p. 106.

35 Nicolae Iorga se îndoia de viabilitatea argumentului numelui în favoarea susținerii ipotezei credinței iudaice a lui Aron, într-o vreme în care „după Biblie, atâția buni creștini și adevărați români se numeau Moise, Avram, David, Samoilă” (Nicolae Iorga, *Istoria evreilor în țările noastre*, extras din AARMSI, s II, 36, 1913-1914, p. 6-7)

36 Eudoxiu de Hurmuzaki, *op.cit.*, vol. III, partea I, București, 1880, p. 153, doc 140. Publicat și în *Izvoare și mărturii referitoare la evreii din România*, editor Victor Eskenasy, ediția a II-a revăzută, cuvânt înainte de Moses Rosen vol. I, București, Editura Hasefer, 1995, doc. 76, p. 65-6.

37 Idem, *Un evreu în scaunul Moldovei la 1591*, în „Anuarul pentru israeliți”, VII, 1884-1885, p. 113-118.

etică și confesională a acestuia, dar și de A. D. Xenopol, ultimul considerând că eventuala origine evreiască a mamei nu era incompatibilă cu calitatea de domn³⁸. Că Aron vodă a fost creștin, o dovedesc multe alte mărturii contemporane. Chiar domnul se declara, într-o scrisoare din prima zi a anului 1594 către ofițerul imperial Valentin Prepostvary, „principe adevărat creștin³⁹”, la fel și într-o scrisoare către cancelarul polon Jan Zamoyski, în martie 1594⁴⁰. Apartenența la creștinismul răsăritean este afirmată și de Alesandro Comuleu⁴¹. Același călugăr catolic afirmă posibilitatea unei eventuale trecătoare mărturisiri a credinței catolice de către Aron vodă, în fața cardinalului Santa Severina, dar nu avem alte dovezi plauzibile ale acestui fapt⁴².

În sfârșit, implicarea în lupta antiotomană, ctitorii și sprijinul acordat lăcașelor de cult, sunt tot atâtea argumente solide în susținerea apartenenței lui Aron vodă la credința creștină de rit oriental. Justificată este, de asemenea, și credința în descendența domnească a lui Aron Vodă „Tiranul”.

38 A. D. Xenopol, *op.cit.*, vol. III, p. 106.

39 Andrei Veress, *op.cit.*, vol. IV, București, 1832, doc. 28, p. 55-56.

40 Nicolae Iorga, *Scrisori de boieri, scrisori de domni*, ediția a III-a, Vălenii de Munte, Editura „Datina Românească”, 1931, doc. 39, p. 217.

41 „Christiano di fede ruthenica”, *Monumenta Hungariae Historica*, vol. I₃, Pesta, 1857, p. 57.

42 Eudoxiu Hurmuzaki, *op.cit.*, vol. III, partea a II-a, doc. 468, p. 397.

Câteva documente privitoare la slujitorii ținutului Tutova (VI)

dr. Arcadie M. Bodale

No. 3378.

La privighetorii ocoal(e)lor Târg(ul), Corod, Pereschiv, Tut(o)va și Racova¹

Cu deosăbiri a ave numai 2 sluj(i)tori, având a să da doi de la Deleni, iar săm<și>2(i)or ca să nu mai tocmască; și i să vor da de la Deleni.

No. 3379

1833 ap(ilie) 25, No. de l a no 3374 pâr la no. 3377.

Deși cu no.³ și s-au scris ca să tocmesti trii slujători pentru ocolu' acela, dar fiindcă după poronca Dipartamentului din Lăuntru no.⁴ s-au hotărât pentru fișticari ocol câte 4 sluj(i)tori, și să faci cunoscut spre a găsi 4, iar apoi pentru tocmire lor să poroncești ca negrișat pâr în trii zâli de la priimire aceștie să triimești izvod atât de num(i)le lor, cât și de a scutiților lor, în ce dari să găsești

slujitoriu și în ce dare scutiții lui, acei doi ce i să dă de cătră stăpâniri, căci pentru o zî mai mult întârzâieți credi că vei veni în ce mai aspră răspundiri și învinovățiri.

Ți s(ă) lămurești îns(ă) că slujătoriu(lui), chiar de nu va ave dari pe capu' lui, nu i să poati da mai mult decât doi scutiții den birnici; și el, alcătuiindu-s(e), nu poati înnăimi să slujască altul în locu' lui , afară dacă va ave fi(i)nd în vârstă.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 99r-v.

Giu(de)c(ăto)r(ia) țan(u)t(ului) Tutovii

Cătră Is(pră)v(nicie) acestui țanut

Să însoțăște ace<șt>⁵ii Is(pră)v(nicii) eczempla(ul) a cărții cinsti(tei) Log(o)f(e)ții, din cari va înțălegi celi poroncite pentru aprozii cuveniț(i) aceștii Giu(de)c(ăto)r(ii).

Pentru aceea, să poțtești ca să urmez(i) întocmai cuprinderea cărții cu dare aproz(i)lor, fiindcă Giu(de)c(ăto)r(ia) au rămas făr(ă) nici un slujitor.

Pascal Gane stolnic <m.p.>.

D. stol(ni)c lacomi <m.p.>

1 «și Racova» tăiat cu o linie.

2 Omis.

3 Loc alb în text.

4 Loc alb în text.

5 Omis.

<Rezoluție> No. 1688.

Priimit apr(ilie) 28, 1833.

D(umnealui) Vasălie Chiru la delă, așa precum s-au făcut adres cu ei,⁶.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 100r.

Copii.

Logo(fe)ție ce Mari a Iustiții,

Către cinst(ita) Giu(de)c(ăto)ri(e) țin(u)tului Tutov[v]ii

Dipartamentul Trebil(o)r din Lăuntru cu adresuri de supt no. 5716 faci cunoscut Logofițaii că pi temeiu proiectului întărit de dom(nu) plin[n]epotent cu predlojanie de supt no. 116 s-au răgularisât dare slujătoril(o)r de acolo, dintre cari unu ari a fi stegarul, alcătuți după ecstracțiili dati isprăvni(cii)(o)r de ținuturi, cari no. de slujători s-au și complectarisât tot pără acum pentru ace giudec(ăto)ri(e), dândusă poroncă a-i și teslimaisf.

Pentru aceasta dar, să dă în știința acei giudecătorii ca întru întrebuițare lor la slujbă să nu să abată pesti ecstracțiili dati mare(lui) logofātu iustiții, Costachi Sturza.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 101r.

Cătră cinst(ita) Is(pră)v(nicie) a țin(u)t(u)lui Tutov[v]iei

Pivighitoiul de ocol Sămilei

După poronca cinstitei Is(pră)v(nicie) pentru ocolu' acesta s-au alcătuit 3 călăraș(i) slujători, pe aceștia însă: Macsân Petre ot Unțăști, Gheorghii Sârbul ot Chișcani, și Gheorghii Căpiță ot Bogdănești, cari și satili dau chizășii pentru dânșii.

Și au găsât și oameni cari s-au alcătuit cu dânșii, aceștia însă:

Liudi

1 Gheorghe sânc Macsâm Petre ot Boțăști alcătuiești cu Macsâm Petre

2 Iftodi Mocanu ot Corlăteștii di Gios

1 Toad(e) Laru ot Chișcani alcătuiești cu Gheorghii

Sârbul

2 Ion Ciocărlan ot -//-

1 Ioniță Fârțanescu ot Bogdănești alcătuiești cu Gheorghii Căpiți

2 David Coman ot -//-

pentru cari să triimetți însămnari cinstit(e)i Is(pră)v(nicie), la tăț(i) de numile alcătuiților călărași cât și de a scutelnicilor ca, precum și alții de la alti ocoale, să fii și ei puși la cali.

<1>833 ap(ilie) 28.

No. 232.

Costandin Delciu⁷ căp(i)t(an) <m.p.>.

<Rezoluție> No. 1718.

Priimit apr(ilie) 29, 1833.

D(umnealui) Vasălie Chiril.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 102r-v.

Copii

La Sămila, 1833 apr(ilie) 29, no. 3534

S-au priimit raport dum(ita)li cu no. 232 și dar, spre răspuns, ți să însămniază ca să te povățuiești din poronca cu no. 3531 ce ți s-au triimes.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 103r.

Cătră cinsti(ta) Is(pră)v(nicie) <a>⁸ țin(u)t(u)lui Tutov[v]ii

⁶ Rupt și indescifabil.

⁷ «Delciu» lectură nesigură.

⁸ Omis.

A[a]m priimit poronca cinstitei Is(pră)v(nicie) din 28 aprilie(ie) a luni(i) trecuti, cu no. 3531, cu alătuat izvod di 12 călărași ci am a-i ave, câte 4 pe săptămână, di la sat Deleni, întru cari mi să poroncești că de primire no. a 4 călărași, ceata întâiu, cât de în grabă să triimet cinsti(tei) Is(pră)v(nicie) cftanții. Plecat răspund cinstit(e)i Is(pră)v(nicie) că ceata aceasta întâi am triimes să-m(i) vii și au venit numai unul, anumi: Sandul Trofan, întru o zi și giumătati abe au ajuns la mine, fiindcă-i unul dintre bătrânii nevolnici.

Iar Vasăli sânc Luchian Chitic n-au putut veni, fiindcă el calcă pe pământ cu căputa piciorului, iar nu cu talpa.

Asămine, Vasăli sânc Toader Borș- mort, Ștefan sânc Costandin Păciu- fugit, și s-a[a]ju mântuit această ceată.

Asămine sânt și celelalte⁹, cari a[a]ju slabă nădejde de a face cu aceștia slujbă când sânt nevolnici și morți. Cinst(i)ta Is(pră)v(nicie) precum va binivroi va puni la cale aceia ce să tocmisă din poroncă 3 la acest ocol de o știi iara foarti bini; triimesăsăm și însămnare ieu la cinst(i)ta Is(pră)v(nicie) pentru numili lor.

<1>833 maiu 2.

No. 245.

Costandin Delciu¹⁰ căp(i)t(an) <m.p.>.

<Rezoluție> No. 1760.

Priimit maiu 2, 1833.

D(umnealui) Vasălie Chiril, să să facă răspunsu cuviinciosu.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 104r-v.

La pivighitoriu di Sămila

1833 maiu 3

No 3606

S-au văzut raport(ul) dum(ita)li no 245 în pricina călăraș(ul) ot Deleni și, dar, ți să răspundi că, di vremi ci acesti numi di birnici sânt în tăbliți, neapărat că trebui tot pi aceli a să puni în no. slujătoril(o) r. Iar dacă pentru aceia sânt niscaiva încungiurări, dumn(nea)ta vei ceri di la sat numaidecât slujătorii hotărâți pentru ocolu' acela în ființi și fără întârzieri să triimeți și răspuns de primire lor în slujbă sau să-ș(i) tocmască patru slujători, neviind bani¹¹, plătind ei hacul lor.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 105r.

Is(pră)v(nicie) Tutovii

No. 3581

1833 apr(ilie) 30

Către cinst(ita) Giu(de)c(ăto)ri(e) țin(u)t(u)lui acestuia

Complectarisindu-să no. slujătorilor țin(u)t(u)lui acestuia, iată că să triimet și acei giudecătorii doisprezăci, câti doi de ocol, în cuprindire poroncii Dipartamentului din Lăuntru cu no. 5506.

Să alătorează și izvod di numile lor, pi trii ceti, cari pe toată săptămâna au a fi în slujbă câti doisprezăci, alcătuiindu-să dintre dânșii și un stegar, cari di acela vor asculta după Enstrucții. Iar pentru înformăluire lor, să va faci în urmă punire la cale pentru slujba lor. Să însămniază aice copii di pi articol cu litera A din Enstrucțiile Isprăv(ni) cii:

«A. Slujătorii giudecătoriiilor vor aduci întru împliniri toate pricinile giudecătorești, precum chemări și altile, pâr' la săvârșare giudecătii, Isprăv(ni)cia rămâind a da agiutor giudecătiiilor numai la aducire întru împlinire hotărârile giudecătiiilor undi a fi trebuinți di polițâenescu agiutor și cari împlinire giudecătiiile, prin slujătorii lor, nu ar pute săvârși».

Și di a lor primire, va binivroi a da legiuetă cftanție¹².

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 106r.

⁹ Cete.

¹⁰ «Delciu» lectură nesigură.

¹¹ «neviind bani», lectură probabilă.

¹² «Și di a lor primire, va binivroi a da legiuetă cftanție» scris de altă mână.

Românii în ultimul deceniu comunist.

Scrisori din anii '80 (4)

- urmare din pagina 1 -

Adevărul este că dăm înapoi rău de tot. Am ajuns acolo unde eram imediat după război, dar atunci aveam scuze și era de înțeles, acum însă este urmarea firească a unei politici economice total greșite... Am ajuns un popor de amărăți și prăpădiți ca vai de noi. Aici omul nu mai este om. Nu mai poate avea demnitate și nu mai poate hotărî singur ce să facă cu el. Asta o fac alții, care sunt cei mai necinstiți oameni și cei mai mari hoți. Ei vor să te învețe ce și cât să mănânci, ce și când trebuie să zici și dacă ridici capul cumva, atunci au ei grijă să-ți facă educație socialistă...".

„Un grup de muncitori din Olț” către o persoană juridică din București:

„...Mai mulți muncitori de la întreprinderile de aluminiu și utilaj alimentar din Slatina facem cunoscut că organele conducătoare din întreprinderile noastre nu respectă decretul prin care ni s-au dat compensații pentru creșterea prețurilor. Peste tot suntem îndemnați să renunțăm la compensațiile date pe tabele. Este necesar să se verifice aceste procedee de încălcare a unor prevederi legale, pentru că suntem muncitori și avem destule greutăți. De asemenea, ni s-a spus că nu ne mai primește la serviciu dacă contractăm carne și alte produse. De unde să luăm aceste produse?...".

O anume Ema din București către o persoană juridică din Capitală:

„...Stăm zilnic la cozile kilometrice și auzim fel de fel de cuvinte la adresa conducerii și a autorităților noastre. Parcă ar fi plătit cineva să facă să urâm tot mai mult conducătorii țării. Până și emisiunile de televiziune ne îndreptătesc să nu ne mai uităm la ele și să ne ducem la aparatul de radio, unde ascultăm fel de fel de oficine străine care nu fac decât să ponegrească regimul și să ne bage în cap numai prostii, căci Televiziunea face economie de curent, în schimb, se pierde la educarea omului. Acestea sunt reflecțiile unor oameni de bună credință...".

O persoană neidentificată din județul Arad către Legachi Doina, Franța, Paris [...]:

„... Dar ce merge bine în țara asta? Absolut nimic, totul este anapoda.

Facem economie ca să putem risipi cât mai mult! Cam aici am ajuns, din păcate. Poate ești la curent cu majorările de prețuri! Sunt de-a dreptul de speriat. La scumpetea și așa foarte mare, s-a adăugat această majorare cu 50% la toate produsele și nu cu 35%, cum ni s-a promis... Totul a devenit de nesuportat! ... Cred că acum un concediu de 12 zile la munte îți mănâncă economiile de pe un de zile! Dar dacă te uiți la TV, constați cu stupeoare că nivelul de trai a crescut de câteva ori!? Cum o mai fi și asta, nu știi, dar nici nu trebuie să știi. Sunt alții cu lefuri grase care știu «totul». Aceștia ne-au adus în sapă de lemn și încă asta nu este totul ... Îți scriu toate acestea ca să-ți dai seama din ce calvar ai scăpat...".

Iancu Viky, Sinaia [...] județul Prahova către Iancu Nelu din Canada:

„... De când ai plecat, au apărut multe decrete și nici unul nu este în favoarea noastră. Toate alimentele s-au scumpit foarte mult și sunt cartelate. La serviciu nu mai poți întârzia sau lipsi și nu se mai fac angajări. Toată lumea este trimisă să lucreze în agricultură. Dacă nu-ți realizezi sarcinile de plan, te dau afară. De la U.M.F. au dat 800 oameni afară din serviciu...".

O persoană neidentificată din București către Costache Ana din Fetești [...] jud. Ialomița:

„...La noi în întreprindere s-a dat o circulară prin care să ni se oprească lunar 20% garanție, până la acoperirea tuturor sarcinilor de plan pe anul în curs. Dacă vom îndeplini planul, vom primi toți

banii. Acest lucru este un act abuziv, dar este mai rău că se aplică retroactiv, din luna ianuarie, deci 60% din salariu îmi va fi oprit. Peste tot este rău și nu avem ce face. În baza deciziilor M.A.N. se comasează întreprinderile, se unesc, iau pe cei mai buni specialiști și restul ... valea!".

Chirițescu Maria, Giurgiu [...] către Olea B. Poulus din S.U.A.:

„... De la începutul lunii ianuarie, nu prea avem de lucru. Mereu ni se spune că vor fi mulți dați afară. Acum, mai mult ca oricând, cine are oameni, chiar puturos fiind, rămâne, iar cei corecți și muncitori sunt puși pe liber. Despre situația alimentară și majorarea prețurilor cred că știi. Ei au anunțat o majorare de 35%, dar de fapt este cam de 64%...".

Marin Aurica, Bacău [...] către Marin Ioan, S.U.A.:

„... Să știi că la fabrică a venit un decret ca să fie dați afară 500 de oameni, dintre cei necalificați ori care fac naveta. Este cam grea viața la noi. O să vii și tu acasă și o să-ți dai seama...".

„Un grup de oameni ai muncii din municipiul București” către o persoană juridică din București:

„...Sunt necesare măsuri urgente pentru promovarea principiului ECHITĂȚII, din moment ce o familie care crește 4 copii are nivelul de trai de patru ori mai mic decât o familie de oameni ai muncii cu același nivel de calificare, dar care nu are copii. Nivelul de trai al unui inginer de înaltă calificare care are patru copii este de 3 ori mai mic decât nivelul de trai al familiei unui muncitor de categoria a 6-a, fără copii. Prin majorarea retribuției, creșterea nivelului de trai al POPORULUI nu s-a repartizat echitabil pe toți membrii societății. Celor fără copii le-a crescut nivelul de trai cu 615-855 lei, iar celor care cresc copii, doar cu 134-188 lei, deși aceștia din urmă asigură perpetuarea națiunii noastre. În cazul familiei fără copii, majorarea retribuției cu 30% cât și majorarea prețurilor cu 8% (în cincinalul 1976-1980) s-a aplicat la fiecare persoană, pe când în familia cu 4 copii majorarea retribuției s-a aplicat la o singură persoană, iar creșterea prețurilor la 6 persoane (6 fiind consumatori). Creșterea nivelului de trai pentru toți cetățenii patriei s-ar putea realiza numai prin reducerea generală a prețurilor, în aceeași proporție la toate produsele, nu prin majorarea retribuției. Ar trebui să se stabilească o normă completă de consum pentru un copil, în funcție de vârstă (îmbrăcăminte, hrană, articole de școală, alte probleme sociale) și cheltuielile necesare pentru acoperirea acestora. Cuantumul cheltuielilor stabilite ar trebui să se acorde tuturor copiilor pe toată perioada, de la naștere până la terminarea completă a studiilor prevăzute de lege. Trebuie găsite forme care să favorizeze creșterea copiilor, nu să dezavantajeze material pe oamenii muncii față de ceilalți care prestează aceeași muncă, dar nu au copii. Aceste probleme necesită a fi avute în vedere la acordarea compensațiilor stabilite pentru atenuarea efectului ridicării prețurilor".

Dobre Ion, București [...] către Maatz Olga din R.F. Germania, 2085 Quickborn:

„...Am făcut cerere pentru pașaport ca să plec în R.F. Germania sau în Italia, pentru că aici, în țară, nu mai este de trăit. Cred că înțelegi, prefer să mor pe meleaguri străine decât în țara pe care am apărat-o cu propriul meu sânge... Viața s-a scumpit îngrozitor de mult, cozi mari și alimente puține...".

Marinescu E., București, [...] către Antonescu Dina din Pitești [...] jud. Argeș:

„...La Geta, la serviciu, șeful contabil a fost dat afară. Atât de la ea cât și de la Mircea mulți pleacă în străinătate. Până și șeful lui Mircea a rămas. Fiind inginer, a fost trimis în R.F. Germania și nu s-a mai înapoiat de acolo. Au început să plece pe capete

din România. Nu mai știu ce să credem. Peste tot este frig, ne oprește curentul, apă caldă nu se mai dă, ne încălzim cu aragazul, iar rufe le spălăm din nou la cazan...”.

Popovici Ioan, Cugir [...] jud. Alba către o persoană juridică din Capitală:

“... Mai mulți cetățeni din Cugir și comuna Vinerea nu suntem lămuriiți cu felul cum se aplică unele măsuri. S-au format echipe care umblă din casă în casă și ne obligă să facem contracte de achiziții cu cartofi, găini, ouă, zarzavaturi și miei și dacă nu putem contracta, ni se taie toate drepturile. Cum să contractăm, când nu avem pământ ca să putem ține animale. Ne obligă să cultivăm altceva pe loturile mici pe care le avem. Dacă lucrăm în uzină și nu vrem să contractăm porci și lapte, ne dă afară din serviciu. Dacă am avea pământ suficient, am contracta de bună voie. Nu primim cereale, nici nu avem de unde le cumpăra și atunci cu ce ținem animale? În loc să fim ajutați să creștem păsări și animale, suntem strânși de gât autorități, determinându-ne în acest fel să le stărpim și pe cele pe care le mai avem în curte. Citim în ziare de Răscoala din 1907 și vedem că țărani au fost oropsiți cum sunt și în momentul de față. Noi credem că suntem și mai mult exploatați ca cei din 1907, pentru că în 1962 ni s-a luat pământul și acum nu avem pe ce cultiva, iar la C.A.P. suntem plătiți, pentru ziua de muncă, mai rău ca țiganii care mătură strada.”

Păun Ion, Mediaș, către o persoană juridică din București:

“...Situția celor cu venituri mici este la disperare. Alimentele s-au scumpit enorm față de ce ni s-a spus. Am ajuns să luăm oase cu 18 lei! Ce fac cei cu pensiile sub 1000 lei? Peste 80% din pensionari au pensii sub 1.000 lei. Niciodată în cei 38 de ani nu s-a scumpit viața așa de mult. Noi înțelegem greutățile țării, dar se lovește mereu în cei săraci...”.

Motreanu Ștefan, Făgăraș [...] județul Brașov – pensionar, în etate de 65 de ani „în semn de protest împotriva nedreptăților ce i s-au făcut de către unii funcționari de la consiliul popular local”, restituie carnetul de membru de partid. Este membru de partid din 1946, precizând că a mai renunțat la carnet în 1975, fiindu-i restituit de organul local de partid, împotriva căruia a făcut sesizarea.

Vagner Gh., Oradea [...] către o persoană juridică din București:

“...Revoluția agrară a început să se facă prin congrese și conferințe, nu pe câmp. Muncitorul agricol prevede pentru anul 1982 un an și mai greu, ce tinde spre 1907. Nici muncitorul industrial nu poate lucra cu suflet atâta timp cât corupția nu este oprită și este trist că aceasta pornește de sus în jos, la care se adaugă rudele șefilor de orice fel, care nu produc nimic. Ar fi multe de spus, dar cel harnic nu este născut să facă politică...”.

O persoană neidentificată din Buzău către o persoană juridică din Capitală:

“... Până acum câteva săptămâni ne consideram și noi, navetiștii, adevărați cetățeni ai țării, dar s-a schimbat situația noastră. Știm cu toții de criza economică, dar nu e posibil ca după ce termini schimbul, să stai 5 ore în gară să aștepti trenul. Este inuman ca, sub paravanul crizei, să scoți tocmai garnitura care ducea navetiștii la muncă. Circulă zvonul că statul incomodează pe navetiști pentru a-i determina în acest fel să rămână la țară să lucreze pământul...”.

Costache Vasile, București, Montator U.M.M.R. la „Grivița Roșie”, Secția Montaj Vagoane:

Își exprimă revolta pentru faptul că a asistat la o scenă „penibilă” în fața magazinului „Unic” din București, când „două femei de la țară au fost date afară din magazin cu cuvinte jignitoare”, aruncându-li-se în obraz acuzația că „din cauza țărănilor nu pot trăi orășeni”.

Susnumitul a afirmat că asemenea aspecte îl determină să refuze să se mai considere membru de partid „fiind gata să renunțe și la cetățenie”.

Cosma Mihail, București, C.P. 9/14 către Sapatino Ilona, S.U.A., [...]:

“...Aici viața s-a înrăutățit. Lumea tristă este cu mult mai tristă. Măncarea s-a scumpit cu aproape 100%. În ziare au mințit cu nerușinare; prețurile sunt total diferite față de cele anunțate în presă...”.

II. Comentarii ale unor cetățeni care domiciliază în mediul rural

„Țăranii din C.A.P.-Coțofenii din Față”, județul Dolj, către o persoană juridică din Capitală:

“...Sunt pensionar C.A.P., am luat parte la reforma agrară, când le-am promis țăranilor că le lasăm 30 arii în vatra satului. După ani și ani de zile au rămas numai cu 2,5 ari, imposibil să se poată trăi cu atâta pământ. Eu trăiesc printre țărani și spun realitatea că țărani sunt foarte nemulțumiți de felul cum stau lucrurile la ora actuală în C.A.P. Cu retribuirea muncii s-a schimbat de la an la an: în acord global, s-a dat 25%, apoi 15% în 1981 și chiar 10%, iar acum toată țărâna este îngrijorată. De sărăcie, oamenii au început să fure, căci cu 150 kgr. grâu este imposibil să trăiești și să crești vite, porci, păsări. În loc ca pământul să ne fie repartizat pentru muncă, terenuri întregi sunt părăsite ori ținute pentru alte scopuri, iar loturile ajutoare ni se schimbă în fiecare an, parcă dinadins să nu apucăm să le muncim cum trebuie. Vrem să fie informată corect conducerea țării, căci toată țărâna este nemulțumită de cei care vorbesc la radio și televiziune, care ascund adevărul. Realitatea este că măsurile ce se iau la țară pentru creșterea vitelor, în modul forțat cum se aplică, în loc să ducă la sporirea lor, duc la dispariția lor. Până nu ni se dă pământ corespunzător să-l muncim, nu vom reuși să contractăm vite, porci și păsări cu statul, pentru că nu avem cu ce le crește. Suntem de acord să ne dea pământ și să ne angajăm că tot ce ne prisosește să dăm statului, nu să fie comercializat pe piață cu suprapreț...”.

Prăjanu Mihai, com. Coarnele Caprei, jud. Iași către o persoană juridică din Capitală:

“... În C.A.P.-ul din Coarnele Caprei munca nu ne este socotită la valoarea ei. Mereu ni se dublează normele, dar ziua de muncă ne este plătită în batjocură. În anul 1981, pentru o zi muncă la global am primit 1 kg. grâu, 2 kg. porumb și 15 lei. Dacă până acum țăranelor muncea cu tragere de inimă pentru că primea 1.000 kg. porumb la o producție de 5.000 kg la hectar, în prezent, indiferent cum muncești, nu primești mai nimic. Dacă știm că nu putem primi mai mult de 80 kg. porumb și 150 kg. grâu, în condiții când depășim planul, la ce să ne spetim muncind? În plus, ni se cer brânză, lapte, animale și păsări, dar nu avem condiții de crescut animale și păsări. Suntem de acord că țăranelor poate contribui la producerea de carne, lapte, ouă, dar să avem cu ce le crește. Toți suntem sperați și dezorientați și ne trec fiori reci la gândul că va trebui să ajungem la mari nenorociri. Nu e departe ceasul să recurgem la procedee ca în 1907. Rugăm să nu se înțeleagă greșit greutățile noastre. Nu mai putem răbda această viață...”.

„Mai mulți cooperatori din comuna Cozieni”, județul Buzău, către o persoană juridică din București:

“...Suntem mai mulți cooperatori din C.A.P. «30 Decembrie» Bălănești. Comuna este condusă și administrată după bunul plac de către șefii comunei. Programul de raționalizare a alimentelor este călcat în picioare. Șefii comunei se autoaprovizionează cum le place. Bătrânii pensionari C.A.P., care au 150 lei pe lună, nu mai pot supraviețui. De doi ani de zile șefii iau 25% din aceste pensii mizerabile. Este posibil ca un om să trăiască cu 100 lei pe lună? Lenin a dorit din inimă dreptate pentru săraci, fie slăvit în veci cel ce-i urmează corect învățătura! În comuna noastră, flacăra revoltei este aproape aprinsă. Trebuie stinsă cât mai este timp. Oamenii vor să moară pentru că nu mai pot îndura foamea. Bătrânii țin minte cum era cu pământul chiaburilor. Este rușinos să avem vărsare de sânge într-o țară comunistă. Mai bine ar veni sovieticii să ne administreze țara. Ne este groază să mai scriem...”.

Onț T., Fărcașa [...], județul Maramureș către Hammers T., R.F. Germania, Köln:

„... Am avut, pe anul 1981, patru animale contractate. Le-am predat pe toate, dar n-am primit pentru ele nici un bob de porumb! Așa că nu mai avem nici o posibilitate de a crește animale pentru a le preda statului. Acum a fătat vaca, abia are lapte pentru vițel. Dacă nu avem făină de porumb sau alte concentrate ca să-i dăm, nici ea nu face lapte. Numai cu fân nu pot crește animalele. Păcat că am dus la taur două junici gemene, le-aș fi putut vinde pentru tăiat la nunți, lucru pe care nu l-am făcut în viața mea, de 40 de ani de când cresc animale. Acum, cu toate că am predat anual, de la război încoace, tot peste o tonă de carne și tot cu nimic ne-am ales, decât cu munca, fiind servitori fără plată, nu ne dă nici pensie. Se acordă pensie numai crescătorilor de animale din satele ne colectivate, nouă nu!... Dacă am primi măcar un kg. boabe pe un kg. carne vie (bovine, porcine), ne-am mai zbate cumva să mai creștem animale, dar așa ... flămânzi nu putem lucra zi și noapte...”

Pașca Aron, com. Albac, județul Alba, într-un material adresat unei persoane juridice din Capitală a afirmat:

„... Vă rugăm să ne aprovizionați și pe noi, moșii de pe Valea Arieșului, nepoți ai lui Avram Iancu, cu cele trebuitoare traiului... Nu știu dacă dv. știți, dar un om nu poate trăi și munci cu 250 grame pâine pe zi, cât este rația la noi. Faceți o vizită de la Turda și până la Albac, să vedeți ce aprovizionare avem și să stați și de vorbă cu cetățenii. Vă rugăm să nu ne puneți în situația de a-l învia pe Avram Iancu, ca să ne căpătăm singuri dreptul...”

„Muncitori agricoli din comuna Goiceana-Bacău” către o persoană juridică din București:

„Suntem afectați de foame, pentru că anul acesta nu ni s-a plătit munca pe care am depus-o în sectorul agricol, în condițiile avantajose care ni s-au promis. Ni se impune să folosim lotul nostru ajutor pentru floarea soarelui și sfeclă. Nu avem altceva de făcut decât să declarăm greva foamei și să ieșim în fața Consiliului popular cu pancarte. Vom da foc saivanelor cu animale și la întreaga recoltă de grâu de vară, ori la pădure. În anul 1981, muncind în agricultură, țărani de la noi nu au luat mai nimic. Porumbul ni s-a oprit și acum nu avem ce mânca. Pâine nu avem să punem în traistă, ca să mergem la câmp. Cum o să ne descurcăm la anul cu 100 kg. grâu și 30 kg. porumb? Nu ne rămâne decât să punem în aplicare ce ne-am propus și să afectăm și celelalte comune cu primejdia rea...”

„Membrii C.A.P. din comuna Sărmaș – jud. Mureș” către o persoană juridică din București:

„Cu 300 kg. porumb nu putem trăi și noi și porcii și păsările. În loturile ajutoare suntem siliți să semănăm sfeclă de zahăr și zarzavaturi. Porci la stat nu o să mai dăm și nici viței grași. Suntem muritori de foame. Cu 400 gr. pâine nu putem trage la sapă. Vrem porumb 30%, așa cum a fost. Cum s-a hotărât acum nu ne interesează să scoatem producție mare, căci tot atât primim. Nu vrem să se legifereze noua retribuție, nu avem cu ce trăi, vom face ca în 1907”.

N. Solomon, com. Scoarța, județul Gorj, a relatat:

„... Prin sat se fac achiziții: ouă, păsări etc. Nu se dă nimic, dar se cere totul. Acela este bun care dă și nu cere! Însă numai cu apă nu s-au găsit viețuitoare care să poată trăi! Acum se fac din nou verificări, din poartă în poartă, pentru tot ce este bun de mâncat și ține de foame. Am aflat că în Polonia, țara cea bătută de toate vânturile Mării Baltice și de crivățul din Siberia, nu există încă rație fixă de pâine, ca la noi. Iar în țara binecuvântată de Dumnezeu, considerată grâнарul Europei, trebuie să ne hrănim cu un colac de 200 gr. la prânz și altul seara. Micul dejun s-a desființat. De unde o fi aflat stăpânirea că sunt atât de bune vegetalele? Îi lasă să moară pe refugiști, francezi, olandezi, englezi de carne și brânză românească...”

Vâlceanu Nicolae, Tg. Logrești, județul Gorj:

„... Ai să vezi om mort de foame, pentru că ne dau 5 kg. mălai pe lună, ½ kg. zahăr și ½ kg. ulei. La «Vocea Americii» s-a transmis că americanii ne-au trimis două șlepură cu făină și cereale, dar șeful statului le-a dat direcția Odessa... Sub regimul moșieresc, lua boierul la întreală o grămadă, iar două le lua omul. Acum muncește țăranul pe ½ kg. boabe, cu coceni cu tot, și nici pe acelea nu le vede toamna. De aceea lumea nu mai merge la muncă la C.A.P....”

Țița Gheorghe Ion, comuna Dănciulești, județul Gorj:

„... Stăpânirea ne-a condamnat la pieire sigură prin înfometare, mai ales prin decretul cu aprovizionarea. Pe noi, extra săracii de prin părțile Gorjului, ne-a băgat în aceeași oală cu cei de pe malul Dunării. Chiar neavând nici un bob de cereale, trebuie să ne ținem și pe noi și pe ei cu predări la fondul de stat. Nu-i privește cu ce hrănim găina, porcul etc., în neputințele noastre... Vom vedea ce se mai alege! Se pune problema, cum în timpul secetei din 1927 guvernul ne-a adus porumb din Argentina și ni l-a distribuit gratis, iar acum vin pe la porți să dăm ceva ouă, o găină-două, 7-10 știuleți de porumb etc.? Unde mergem? Ce au de gând?...”

O persoană neidentificată, tractorist din județul Ialomița, Țândărei:

Solicită rezolvarea problemei aprovizionării cu pâine în mediul rural, afirmând că „dacă nu se va îmbunătăți situația, când grâul va fi de secerat, îi va da foc, pentru că și așa nu se bucură cei ce-l muncesc de el...”

Cojocaru I., com. Bengești-Ciocadia, județul Gorj:

„... Ca membru B.O.B., îmi face primarul de lucru. Ne ia cu mașina și ne duce să împăcăm lumea, pentru că sunt foarte mulți oameni agitați... Nu le-au dat pâine celor tineri și buni de muncă până ce nu au făcut angajamente cu C.A.P.-ul că restituie ce li se dă în timpul anului. Numai așa au primit tichete de pâine!...”

Cleibar Minerva, Sanislău, [...] județul Satu-Mare l-a informat pe prof. Bulgar Gh. din București, [...] că „sunt mari frământări pe la ei, întrucât fiecare proprietar de vaci este obligat să livreze statului 800 litri de vacă pe an. Contractele au venit gata completate de la Carei. Din această cauză, mulți și-au contractat vacile, ca să le vândă. Acum vor veni pentru porci. Fiecare salariat (muncitor etc.) este obligat să contracteze un porc. Cine nu este de acord este amenințat cu desfacerea contractului de muncă...”

Beltiu Ilie, comuna Crasna, județul Gorj:

„... La noi este greu; s-au pus cu greutate pe noi! Criză mare de porumb! Cu pâinea, de asemenea, o ducem foarte greu. Până la 1 februarie salariații și pensionarii primeau pâinea pe tichet. Acum se dă numai pe produse sută la sută. De unde să dai, dacă nu ai nici tu ce mânca? Așa că o ducem cum nu se poate mai rău și ne găsim într-o situație foarte critică...”

Stănescu Floarea din Pucioasa, jud. Dâmbovița, către o persoană juridică din Capitală:

„... Toată lumea este de acord cu raționalizarea alimentelor dar consider că se procedează neomenește cu rațiile mici care s-au stabilit, căci ne plâng copiii de foame. Cum putem împărți 200 grame de pâine pe zi la copii de 7-14 ani, pentru trei mese? Ce fel de viață este în casele celor care nu au venituri agricole? Parcă s-ar face unele greșeli cu bună știință de către conducerea orașului Pucioasa, ca să fie numai nemulțumiri...”

Segheci Ștefan, Borod, [...] județul Bihor, într-un material adresat unei persoane juridice din Capitală, a afirmat:

„... Ca să cumpăr două pâini, trebuie să fac zece kilometri și nici nu îmi ajunge pâinea pentru șase persoane. La noi nu se cultivă cereale și înseamnă că eu, în loc să merg la muncă, stau zilnic pe drum ca să cumpăr pâine. Am contractat porci și viței și nu ne-au fost date cerealele prevăzute în contract. Din această cauză, circa 500 familii ne vom adresa Ambasadei Cehoslovace de la București...”

ÎNVĂȚĂMÂNTUL VASLUIAN ȘI CARTEA SA DE ISTORIE

Dr. Laurențiu CHIRIAC

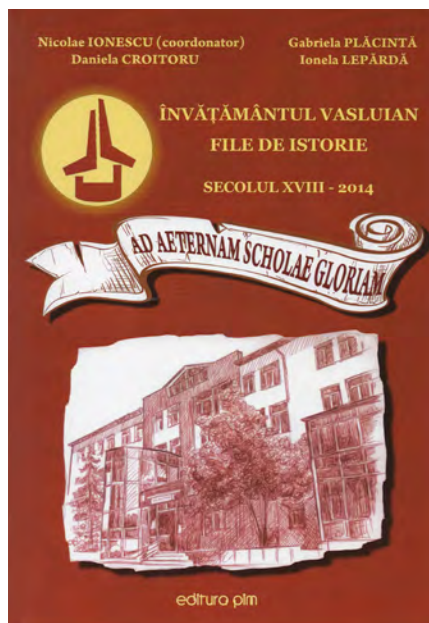
Într-o atmosferă selectă, în ianuarie 2015, a fost lansată monografia învățământului vasluian, cu titlul **“Învățământul vasluian. File de istorie (secolul XVIII-2014)”**, apărută la editura ieșeană PIM încă din 2014. Profesorii Nicolae Ionescu (coordonator), Gabriela Plăcintă - actualul inspector general al Inspectoratului Școlar Județean Vaslui, Daniela Croitoru și Ionela Lepărdă sunt cei care au trudit la acest demers științific care surprinde elocvent istoria **ultimilor 250 de ani de învățământ din actualul județ Vaslui, dar și marile personalități care au marcat actul didactic din acest areal.**

Lucrarea are o concepție modernă de tratare a istoriei învățământului vasluian, scoțând în evidență realizările acestor slujbași ai școlii vasluiene, dar și figura haretiană a dascălului. Ea reflectă în profunzime starea învățământului vasluian, dar și personalitatea unor foști elevi care au devenit peste timp oameni de seamă, fapt pentru care actualul județ Vaslui se poate mândri cu peste 70 de academicieni. De altfel, la lansarea cărții, inspectorul-general școlar **Gabriela Plăcintă** a adus un frumos omagiu “eternului dascăl”: **“A fi dascăl înseamnă a face parte din pleiada acelor oameni care au pus bazele nu numai ale unui sistem educațional, ci și ale unei bune funcționări a întregii societăți, totul făcându-se prin puterea minții și prin dăruire. Se spune că un dascăl bun echivalează cu un noroc în viață. De aici pornesc izvoarele. Educând generații de copii în credință, muncă și putere de luptă, prin exemplul personal, prin prestigiul său moral, prin discreția și căldura de care dă dovadă apostolând, profesorul este plămădit parcă pentru a fi așa ceva, aidoma unui violonist de mare talent. El va fi încrustat ca o efigie, de-a pururea, pentru competența și devotamentul său didactic, pentru harul binecuvântat”.**

Această inedită **monografie** este structurată pe mai multe părți. În prima parte se insistă pe evoluția învățământului vasluian de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și până astăzi. În partea a doua sunt prezentate unitățile școlare reprezentative ale județului, iar o a treia parte cuprinde societățile culturale din zonă, un dicționar cu personalități ale învățământului local și 112 medaliaoane ale unor inspectori școlari, din care 11 inspectori generali, 17 inspectori generali adjuncți și 84 de inspectori de specialitate. Ultima parte cuprinde situații statistice cu personalul Inspectoratului Școlar Județean din diferite perioade, lista școlilor cu existență semicentenară și un

tabel cu directorii de școli (din anul școlar 2014-2015).

În fond, **învățământul vasluian** de odinioară și de astăzi și-a așezat temeinic tradiția în eternitate, căci fundamentele lui au fost concepute și create pentru veșnicie.

Generații întregi de cărturari, filantropi, oameni de cultură și, în special, dascăli au lucrat la zidirea acestor fundamente, contribuind la cristalizarea unor spirite și la afirmarea unor **personalități** culturale locale și naționale, fapt pentru care oricând această carte își merită lauda și cinstirea noastră, a contemporanilor. Trecerea devenirii sale prin maturitatea timpului s-a făcut cel mai bine prin curgerea suavă a demnității sufletelor oamenilor care au slujit actul educațional. Ei au avut demnitatea de a se descătușa cu înțelepciune în fața greutăților, spiritul lor bazându-se pe simbioză și revalorizare, venind de la acei oameni care și-au permis să trăiască cu bucuta lor de suflet pe înălțimile realizărilor lor. Zămisliți cu un univers românesc în imensitatea căruia a trebuit, deseori, să se regăsească, **județul Vaslui** a știut să-și pipăie nesfârșitul, rostindu-și cu emfază **poema sa educațională.**

Călătoria în trecutul acestor mirifice meleaguri - prin intermediul acestei grandioase lucrări - e o continuă fericire muncită și câștigată în veșnica grabă fecundă a lumii, căci amintirea a ceea ce a fost și ceea ce a devenit valoros în învățământul vasluian ne spală parcă sufletul de tot praful fiecărei zile din destinul actualului județ Vaslui și al nostru. Această **retrăire a istoriei didactice vasluiene**

are darul de a ne relaxa și de a vedea că frumusețea și voluptatea de a trăi au fost dintotdeauna la ele acasă, dar și de a ne stârni curiozitatea cunoașterii civilizației, spiritului, educației și oamenilor locului. Prin această elocventă **carte de identitate, învățământului județului Vaslui** i se dă posibilitatea să-și strângă laolaltă toate cioburile din sufletele fiilor săi și să-și adune principalele provincii revoltate ale trupului său, în interiorul unei clepsidre a timpului, deseori nemiloase cu el.

Semnatarii acestei prime monografii a învățământului vasluian au reușit să finalizeze, după mai bine de doi ani de muncă, o lucrare impresionantă nu numai prin dimensiunea sa (peste 600 de pagini), ci și prin acuratețea și modul de structurare a informațiilor. Astfel, evoluția învățământului vasluian din secolul al XVIII și până astăzi este evaluată, în prima parte a cărții, în mod echilibrat și exigent, prin prisma resurselor, mijloacelor și a impactului pe care contextul social, economic și politic al vremurilor străbătute l-a avut asupra procesului didactic. Autorii ne oferă informații veridice despre prefacerile învățământului din arealul vasluian, plecând din secolul al XVIII-lea până la finalul Primului Război Mondial și la momentul înfăptuirii Marii Uniri, apoi parcurgând și înfloritoarea perioadă interbelică, atunci când procesul didactic vasluian și slujitorii lor cunosc o dezvoltare calitativă fără precedent, mai ales datorită consecințelor reformelor lui Spiru Haret. Totodată, sunt prezentate date din perioada comunistă a învățământului vasluian, când actul didactic s-a transformat după modelul sovietic, ca - mai apoi, în perioada postdecembristă - să asistăm la o redeschidere și o reaşezare a procesului didactic într-o binevenită și necesară normalitate.

Partea a doua a acestui **topos al evoluției didactice vasluiene** prezintă unitățile școlare reprezentative din județ, împărțite pe licee, colegii, școli generale urbane și rurale, la care se adaugă instituțiile conexe ale Inspectoratului Școlar Județean Vaslui. Sunt amintite, printre altele, personalitățile remarcabile care au absolvit cursurile acestor școli, așa cum ar fi Constantin Moțaș, Constantin Moisil, Constantin Tănase, Ștefan Ciubotărașu etc.- la Liceul Teoretic “Mihail Kogălniceanu” din Vaslui, Garabet Ibrăileanu, Ștefan Procopiu, Nicolae N. Tonitza, Alexandru Philippide, Dumitru Bagdasar etc.- la Colegiul Național “Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad, dar și absolvenții de prestigiu de la Colegiul Național “Cuza Vodă” din Huși.

A treia parte - intitulată "Asociații culturale ale învățământului vasluian. Mic Dicționar de personalități ale școlilor vasluiene. Medalioane ale inspectorilor școlari" - este dedicată societăților culturale, dar cuprinde și un mic dicționar de personalități ale învățământului vasluian - care au susținut mai mereu actul cultural din zonă. Sunt evidențiați dascălii de valoare, ale căror voci distincte și fapte au înrăurit în bine evoluția didacticii vasluiene. Printre ei se numără profesorii Constantin Clisu, inspector general al Inspectoratului Școlar Județean Vaslui (între 1975-1984), Elena Condrea, Gheorghe Cârjă, cel care a deținut numeroase funcții ca director al Liceului Industrial nr. 1 din Vaslui, director al Liceului Teoretic "M. Kogălniceanu" din Vaslui, dar și ca inspector de specialitate, inspector general adjunct, inspector general între anii 1990-1993 și 2005-2007, la care se adaugă profesorii Petrea Iosub, Constantin Alexandru, Armeanu Ștefănică Ionel, Emilian Dumitrică etc. Ultimul capitol cuprinde tabele cu personalul Inspectoratului Școlar Județean Vaslui din perioada 1930-2014, tabelul școlilor cu peste 50 de ani de existență, dar și un tabel al directorilor școlilor vasluiene din anul școlar 2013-2014.

Așadar, cartea reprezintă un omagiu adus tuturor truditorilor din învățământul județului Vaslui. De altfel, menirea școlii vasluiene a fost întotdeauna una plină de noblețe - aceea de a forma și de a cultiva personalități puternice. De aceea

este important ca generațiile actuale să cunoască eforturile predecesorilor în formarea acestora. În acest sens, prof. univ. dr. **Ion Agrigoroaiei** de la Facultatea de Istorie din cadrul Universității "Al. I. Cuza" Iași arăta în **Prefața** cărții că această **monografie** are "o semnificație morală, educativă, care se constituie într-un profund omagiu adus celor cuprinși și necuprinși în aceste pagini, tuturor celor care de-a lungul vremurilor, aici și pe întinsul pământ românesc, au privit în ochii copiilor, ai tinerilor de la sate și orașe, cu gândul la viitorul acestora într-o Românie mai demnă și mai prosperă."

În altă ordine de idei, această **extraordinară sinteză și anticipație a evoluției învățământului vasluian**, pe de o parte, rezumă o întreagă civilizație a județului Vaslui și o educație a locuitorilor săi, iar - pe de altă parte - are meritul de a scoate din străfundul veșniciei cheia colosală a propriei noastre deveniri, ajutându-ne să avem puterea să străbatem cu mintea ceața viitorului.

Gestul „cărturăresc” al elaborării unei **Istории a învățământului vasluian** are o dublă semnificație: sub **aspect cultural-informativ**, au fost valorificate tradițiile și acumulările didactice anterioare, iar din punct de vedere **educativ**, au fost evidențiate elementele esențiale ale trecutului în definirea actualului comportament și profil moral al celor educați în județul Vaslui. A fost un semn de triumf spiritual faptul că unii oameni -

dezpovărați de piedicile ce le frâneau elanul creator - au putut construi prezentul și au prefigurat în voie viitorul, pătrunzând exact și cuprinzător în timpul trecutului educațional!

În fine, necesitatea unei astfel de **istorii a învățământului vasluian** sperăm că va umple definitiv golul resimțit cu toții de mai mult timp, întrucât meticulozitatea și acribia științifică a autorilor constituie garanția că avem de a face cu o **lucrare de specialitate** care valorifică aproape toate cunoștințele anterioare despre educația vasluiană. Dacă la acestea, adăugăm faptul că autorii au folosit o vastă bibliografie și au avut acces la arhive, atunci putem crede că monografia de față constituie și un **eveniment editorial de excepție**. În același timp, apariția ei reprezintă și un **act cultural deosebit**, întrucât sperăm să trezească conștiința mai multor cetățeni - care își vor regăsi, poate, măcar o părticică din trecutul lor sau al familiilor lor, fie ca participanți la acest complex proces educațional evocat sau ca rude ori cunoștințe ale celor pomeniți în carte. Chiar și cei tineri vor avea posibilitatea să cunoască în mod cert eforturile și sacrificiile înaintașilor lor în educarea spiritelor. Însă, cea mai mare izbândă a acestei cărți va fi reînnoirea vasluienilor cu fața către valorile educaționale ale trecutului - care să-i ducă cu demnitate către viitorul lor dinpreună!

Un mod inedit de a scrie istorie

- urmare din pagina 1 -

Dar cel mai ambițios proiect în cadrul acestor mari transformări, care aveau la origine doctrina marxistă și experiența sovietică, era crearea omului nou după modelul "homo sovieticus", care nu se putea realiza decât prin cultură, motiv pentru care, după distrugerea intelectualității vechiului regim, trebuia neapărat să fie creată una nouă, care să corespundă "înaltelor principii" ale educației socialiste, un om "devotat partidului și patriei socialiste".

Prin urmare cultura devine o țintă strategică care viza acest aspect și va fi realizat prin trei mijloace; 1. alfabetizarea populației (procentul analfabeților era înspăimântător, mai ales în mediul rural), 2. culturalizarea maselor prin carte, 3. generalizarea învățământului, și 4. antrenarea unor mase cât mai largi în mișcarea culturală de masă sub diferite forme; festivaluri locale și naționale, coruri și ansambluri artistice, brigăzi artistice de amatori, cercuri și cenacluri literare, universități și școli populare de artă, la care se asociau editarea masivă de carte în domeniul științei, artei și culturii prin tiraje impresionante, toate însă sub o cenzură

și un dirijism draconic. Fără a minimaliza trebuie recunoscut faptul că efortul de culturalizare a maselor a fost poate cel mai mare succes al regimului comunist, din nefericire umbrit de ceea ce a însemnat regimul dictatorial, represiunea securisto-polițienească, îngrădirea libertăților, orientarea politico-ideologică a creației artistice, înregimentarea intelectualității și a creatorilor de artă, ceea ce amputa spiritul creator și avangardist în cultură.

Iată contextul din care, un binecunoscut om de cultură al spațiului vasluian, își extrage seva relatărilor adunându-le într-un volum, intitulat Memorial Umoristic, volum ce ar putea fi considerat mai degrabă șugubăț dacă n-ar avea în spate o imensă tristețe existențială. Iată cum un spirit fin, cu înclinație nativă spre latura anecdotică, reușește să transforme "tragicul în esență, în comicul în aparență" prin înșiruirea într-o tușă umoristică, bogat pigmentată cu amintiri hazlii, extrem de atractive, caracteristică doar oamenilor de spirit (pg 20).

Scriitorul Dan Răvaru, căci despre el este vorba, binecunoscut spațiului nostru

cultural prin cele 11 cărți deja publicate, reușește prin această nouă apariție să ne readucă în memorie, într-o manieră personală, vremuri nu demult apuse, care până la urmă "se înscru și ele într-un farmec al existenței" (pg 5). O surpriză plăcută pentru că, prin stil și abordare, autorul se abate de la scrierile anterioare a căror tematică cuprind pagini de istorie locală, monografii și studii etnofolclorice legate de zona pe care, de la sfârșitul anilor 70 ai secolului trecut, o cercetează de o manieră profesionistă și științifică subliniindu-i bogăția spirituală.

Absolvent al Facultății de Filologie al Universității Al. I. Cuza Iași promoția 1965, după 14 ani de profesorat la liceele din Puiesti și Negrești, va ajunge la Centrul Județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale Vaslui, unde își va găsi vocația și își va pune în valoare talentul. Truditor în ale culturii încă din tinerețe, Dan Răvaru se apleacă asupra menirii sale pe care o înțelege dincolo de limitele funcționăresc birocratice, pătrunzându-i esența și extrăgând de aici

perle de înțelepciune pe care le expune apoi ca valori național istorice.

Înainte de a pătrunde cartea în esența ei, nu putem să nu ne oprim asupra câtorva aspecte definitorii pentru scriitorul Dan Răvaru. Primul aspect este acela că Dan Răvaru ajunge să se identifice cu munca sa în domeniul culturii, absorbit efectiv până la fatalitate, din fericire exact în zona care alimentează orice cultură sănătoasă, adică; folclorul, tradiția, obiceiurile și tot ceea ce definește etnografic un popor, implicând cu asupra de măsură ceea ce Lucian Blaga spunea „etnicul este fatalitatea noastră”. Pentru că așa cum etnicul ne definește pe toți, tot așa și preocupările noastre ajung să ne definească pe fiecare din noi. Al doilea aspect este cel al omului înzestrat cu capacitatea de a pătrunde esența fenomenului cultural redându-l apoi cu acuratețe, dovadă cele 11 cărți publicate până acum.

Judecându-i retroactiv evoluția nu putem trece cu vederea șansa enormă pe care a avut-o prin faptul că a reușit să pătrundă într-un sistem extrem de ermetic, greu accesibil pentru că era vorba de cultură, domeniu căruia i se acorda maximum de atenție, pentru că avea ca țintă strategică formarea omului nou. De aici eforturile mari făcute de sistemul comunist în emanciparea culturală a poporului prin alfabetizarea integrală și accesul la cultură prin tiraje imense de cărți, aparținând deopotrivă culturii autohtone și universale, la prețuri derizorii ceea ce a făcut ca biblioteca personală, sătească, comunală, școlară să devină o realitate obișnuită.

Aici se cuvine să amintim admirația marelui nostru savant și om de cultură Grigore T Popa (patronul spiritual al Universității de Medicină Iași) pentru accesul la cultură în comunismul sovietic, admirație pe care o va plăti scump atunci când se va lovi de ea, pentru că ținta nu era obținerea unui om liber prin cultură ci a unui surogat cultural de tip kafkian sau orwelian. Pentru că atât cartea, producția literară și mai ales actul de cultură erau atent supravegheate, aproape la fel ca securitatea națională.

Mai mult, Dan Răvaru are șansa să pătrundă în domeniul culturii în perioada când curentul protocronist se afirma viguros. Scopul declarat al acestui curent era valorizarea tezaurului cultural și istoric în ideea afirmării identității naționale pentru un regim care își dorea o legitimitate istorică prin naționalism. Cu toate acestea rămășițele epocii proletcultiste, mai ales prin amprenta lăsată asupra folclorului și tradițiilor noastre, vor constitui substratul multor momente satirice și anecdotice din cuprinsul cărții (pg 49). De asemenea a avut șansa de a nu face parte din structurile de partid la nici un nivel, nici măcar la nivel bazal, ceea ce constituie un mare semn de întrebare pentru o zonă strategică atent supravegheată și dirijată de partid, mai ales că omniprezența și vigilența partidului erau extrem de vizibile (pg 10), pentru că nu-i așa? partidul e în toate/în toate câte

sunt (George Lesnea). Avea să scape astfel îndochinării și obligațiilor partinice într-o zonă în care liber cugetătorul nu prea are spațiu de manevră, rareori scăpând neîncorsetat de cutumele dogmatice ale partidului stat (pg 44).

De altfel se constată din lectura cărții că nimic nu este forțat, nimic nu pare să aibă de a face cu limbajul de lemn atât de caracteristic epocii respective. Din contra narațiunea cărții este una simplă, cursivă, frumos articulată și cu senzația că ea curge de la sine (pg 76).

Un alt aspect este înzestrarea naturală cu un umor fin, cultivat, care străbate întreaga scriitură fără să ocolească însă umorul neaoș, genuin, întâlnit în deplasările sale pe plaiurile patriei și pe care îl redă pe alocuri (pg 53). Nu e de mirare că în umor am putea găsi cheia succesului său, atât în viața personală cât și în activitatea sa profesional-științifică. Pentru că, dincolo de o prezență agreabilă, Dan Răvaru prin întreaga sa fizionomie îmbracă aspectul bonomului, a omului cu o înclinație specială spre latura anecdotică a existenței, cu alte cuvinte a omului capabil să facă haz de necaz (pg 20). Credem că prin aceasta a reușit să depășească vicisitudinile vieții, a reușit să-și depășească propria condiție care de altfel i-a marcat întreaga existență, dar în același timp l-a scutit de corvezile ideologice comune oamenilor de cultură și din cultură (pg 149).

Mai mult, a reușit să-și păstreze echidistanța față de realitățile vremii, taxând cu umor eforturile zadarnice ale unor politrucii de ocazie, semidoctii și obsedații și de ce nu, să reducă tragicul existențial comun în comicul de limbaj și de situație (pg 53). Nota autobiografică, privită prin prisma comicalului de situație, transpare din fiecare pagină a cărții și se regăsește în fiecare etapă a devenirii sale din care autorul va extrage momente umoristice conform sănătosului principiu că „ziua în care nu ai râs este o zi pierdută” modalitate prin care, în egală măsură face să strălucească rarele sale zile senine prin mulțimea celor triste de care cred că a avut parte cu prisosință (pg 86).

Această viziune în abordarea realităților îl face pe autor să privească în jur cu îngăduința omului care cunoaște din plin suferința și chiar cu înțelegerea că multe din apucăturile omenești „pot fi tratate dacă nu sunt nocive”. Consecvent convingerii sale va trata aceste abateri în trei registre distincte, câteștele într-o manieră detașată, blândă, lipsită total de aspectul agresiv, furios sau pătimaș (pg 76). Așa încât va folosi arma disprețului, pentru cei care acced prin mijloace necistite, adică a parvenților (pg 46), arma satirei atunci când se referă la instituții (liceul altădată făcea cât trei universități astăzi), sau pentru persoane când se referă la migrația în căutarea unui loc de muncă (Italia și Spania sunt astăzi ceea ce erau odată Brașovul și Bucureștii) și desigur umorul, arma sa predilectă, pe care o folosește deopotrivă împotriva sa,

dar mai ales împotriva celor din jur care considerau că sunt posesorii adevărului absolut (pg 128).

Din nefericire epoca respectivă a fost marcată de realități crude, multe dintre ele depășind cu mult ceea ce presupune noțiunea de nociv și pe care autorul nu ezită să le taxeze ca atare. Așa de exemplu votul din 1946 (pg 10); ce să vezi? minune mare/votezi ochiul, iese soare/care avea să schimbe radical destinul națiunii, fenomen care se mai întâlnește și astăzi confirmând butada stalinistă; nu contează cine votează, contează cine numără voturile. Sau în domeniul educației tineretului (pg 15) care de departe era miza noii societăți avută în vedere de sistem și în care invariabil pionierii erau copiii lui I.V. Stalin și ai Anei Pauker (Robinson din Codăești) cărora trebuiau să le trimită cadouri și angajamente.

În același registru se petreceau lucrurile și pentru tagma studențească prin invariabila întrebare „ce este sau ce a fost tatăl dumitale? pusă de politicarii universitari care de regulă erau prorectori, prodecani și destui torționari din structura catedrelor (pg 33). De răspunsul dat la această întrebare fatidică depindea plasarea studentului între cei cu origine sănătoasă sau în categoria dușmanilor de clasă, cu consecințele de rigoare (excludere din învățământ sau reeducare în stilul centrelor tip Pitești).

Nu mai puțin dramatică este secvența care se referă la sintagma numerus clausus, preluată de comuniști de la mișcarea studențească a anilor 22 ai secolului trecut, prin care se dorea introducerea proporționalității studenților la admiterea în facultăți conform cu structura etnică a populației (70% autohtoni și 30% alojeni), transformând-o într-o proporție de 70% pentru muncitorii și țărani și 30% cu destinație pe care nimeni nu o știa, ușor de intuit însă faptul că era pentru odraslele noii protipendade comuniste (pg 34).

Siluirea folclorului, agresiunea artei tradiționale prin răstălmăcirea obiceiurilor și cenzurarea lor, modificarea versurilor, realizarea de creații noi în spirit partinic pe teme etnofolclorice, crearea de noi tradiții care să înlocuiască tot ceea ce era caracteristic ethosului nostru cultural și mai ales înlăturarea texturii religioasă păgâne tipică creației noastre populare, erau modalități prin care se încerca schimbarea paradigmei culturale, demers la care au subscris din nefericire mulți intelectuali de marcă (pg 49). Un exemplu este balada Măriuca, conceput pe motive folclorice de nimeni altul decât Octavian Paler ca odă adusă încheierii cu succes a colectivizării agriculturii în 1962. Acest personaj devotat noii ideologii va conduce radioteleviziunea română, ca apoi, imediat după victoria revoluției din decembrie 1989, să se erijeze într-un soi de moralist al noii societăți, minunându-se nevoie mare cum de mama sa are puterea să se roage cu atâta credință și smerenie. În trăirea lui materialist atee nu-și dădea seama că de fapt mama sa era substanța spirituală a poporului său, iar el

nimic altceva decât altoiul bolșevic într-un sistem străin de neam și țară, pe care l-a servit și de care s-a servit.

În aceeași categorie intră și Silviu Brucan (alias Saul Brukner) care în calitate de comunist ilegalist va pune umărul la bolșevizarea țării, apoi în calitate de sfetnic de taină al lui Gheorghe Afanasievici (alias Gheorghe Gheorghiu Dej), redactor șef al ziarului Scânteia și director al Radiodifuziunii Române în anii 50-60 ai secolului trecut, va infiera cu mânie proletară dușmanul de clasă, ca după 1989, în cartea sa „Generația irosită” să se arate foarte mirat de atrocitățile care avuseseră loc în temnițele comuniste și de care societatea nu ar fi știut nimic, nici măcar faptul că temnițele comuniste depășeau numărul spitalelor.

Umorul se regăsește din nou la el acasă când vorbește despre Constantin Tănase și festivalul cu același nume care se desfășoară fără întrerupere ajungând anul acesta la a XXX-a ediție. Printre savuroasele evocări ale marelui om de teatru se regăsește și o restituție biografică importantă în „Constantin Tănase și Valea

Racovei” (pg 69), contrazicând absurda fantezie cinematografică a lui Sergiu Nicolaescu intitulată Actorul și Sălbaticii și arătând că de fapt marele actor a fost o victimă colaterală a sistemului comunist care cu greu accepta umorul și îl digera și mai greu.

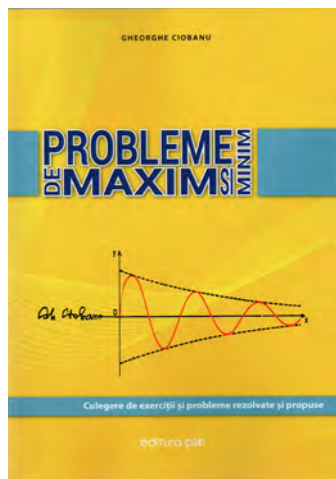
Optimismul autorului la finalul acestor realități prezentate cu umor, rămâne rezervat, chiar dacă constată resemnat că limbajul tinerelor noastre june depășește limitele pitorescului (fără să mai punem la socoteală comunicarea on-line), sau unele reprezentanții parlamentare sau televizate care l-ar putea lăsa fără replică pe însuși Caragiale.

Până la urmă cartea este o istorie vie a unui regim văzut prin prisma unei evoluții individuale în toate ipostazele sale; copil, elev, student, tânăr profesor, trudit în ale culturii, autor de carte și om de cultură, față în față cu duritatea unui regim intolerant pe care reușește să-l prezinte într-o tușă umoristică extrem de agreabilă fără să bagatelizeze fondul chestiunii. Trebuie de remarcat faptul că tot ceea ce cartea ne oferă cu generozitate, într-un stil foarte

plăcut, reprezintă mai degrabă o istorie stilizată a unui trecut pe care generația războiului a trăit-o din plin.

Lectura devine una foarte plăcută prin frumusețea discursului și dialogului, a umorului și anecdoticii, aspecte ce netezesc asimilarea cu ușurință a fondului. Ca unul care fac parte din această generație pot depune mărturie asupra veridicității evocărilor. În egală măsură și faptul că umorul și anecdota, ca și popularul banc, erau modalitățile specifice tratării cu seninătate a amenințărilor timpului, realități despre care generația tânără știe prea puțin. Până la urmă o formă de cunoaștere a trecutului pentru a-i preveni repetarea greșelilor.

Este un fel de istorie umoristică care totuși rămâne istorie, iar maniera în care autorul se exprimă relevă o formă a frumosului pe care îl exersează deopotrivă naratorul și cititorul, pentru că până la urmă „frumosul ca formă este finalitatea supremă a unei vieți înțelepte”, iar cartea împlinește cu asupra de măsură această calitate.

PROBLEME DE MAXIM ȘI MINIM

Dumitru V. APOSTOLACHE

Încă din antichitate au existat preocupări privind studiul și rezolvarea problemelor de maxim și minim din algebră, geometrie, trigonometrie și analiză matematică sau fizică, cu aplicații de cele mai multe ori în activitatea curentă a omului.

Oamenii au fost preocupați de găsirea celor mai bune soluții pentru optimizarea fenomenelor și proceselor din diverse sectoare ale vieții.

Profesorul Gheorghe Ciobanu, la rândul lui, a fost preocupat de optimizarea învățării matematicii, atât la catedră cât și în funcția de inspector școlar, devenind prin muncă și pasiune un profesor autentic, un element al mîinii profesorilor de elită din județul Vaslui.

După zeci de ani în care s-a hrănit cu și din matematică, profesorul Gheorghe Ciobanu, ascultând îndemnul lui Nicolae Iorga: „scrie ca să păstrezi florile gândului tău pe care altfel le ia vântul”, a găsit de cuviință să dea și celorlalți, elevi și profesori ceva din frumusețea acesteia.

Așa a apărut cartea **Probleme de maxim și minim**, tipărită la editura PIM, Iași, 2015. Această carte este de fapt pașaportul cu care a intrat în ARCADIA. Acum autorul nu mai dorește decât ca cititorii să-l îndrăgească problemele și să se joace cu ele, matematica fiind într-o formă sau alta un act de gândire al omului.

Cartea este structurată astfel “Cuvânt înainte”, “Prefață”, “Scurt istoric”, patru capitole: “Probleme de maxim și minim rezolvate algebric”, “Maxime și minime trigonometrice și geometrice” și “Probleme și maxim și minim – aplicații practice” și “Bibliografie”, care cuprinde cele 12 lucrări consultate la care se adaugă și colecția „Gazeta matematică – seria B”.

În „Cuvânt înainte” prof. univ. dr. Ovidiu Cârjă face câteva aprecieri cu privire la autor și cartea sa: “un profesor dedicat și bun profesionist...” sau “...o culegere de probleme pe gustul meu,

adică o carte ce conține atât rezultate teoretice cât și probleme rezolvate și propuse”, sau “...remarcăm stilul clar, direct și elegant, demonstrațiile și rezolvările îngrijite și în mare parte simplificate față de cele care se găsesc în alte cărți similare”.

În „Scurt istoric” vom găsi unele dintre preocupările matematicienilor străini și români privind tematica lucrării.

Primul capitol conține chestiuni teoretice privind minimul și maximumul funcției de gradul al doilea, maximumul produsului pentru sumă constantă, minimumul sumei pentru produs constant, inegalități remarcabile și un număr de 91 de exerciții și probleme din care 54 rezolvate și 34 propuse.

al doilea prezintă chestiuni teoretice privind extreme ale funcțiilor derivabile, teoreme fundamentale ale analizei matematice, consecințe ale teoremei lui Lagrange, rolul primei și celei de-a doua derivate în studiul funcțiilor, demonstrarea unor inegalități și un număr de 92 de exerciții și probleme din care 55 rezolvate și 37 propuse.

În capitolul al treilea vom găsi chestiuni teoretice privind maxime și minime trigonometrice și geometrice, inegalități între elementele unui triunghi și un număr de 95 de exerciții și probleme din care 60 rezolvate și 35 propuse.

Ultimul capitol este destinat celor 25 de probleme din care 14 rezolvate și 11 propuse, aplicații în fapt a unor probleme din tehnică, economie, construcții, agricultură și din alte domenii.

Prezenta lucrare constituie un instrument didactic util în activitatea curentă a elevilor și profesorilor la clasă și în afara ei, în activitatea de pregătire a concursurilor și olimpiadelor școlare, un sprijin pentru cei care vor să performeze în matematică.

Cartea profesorului Gheorghe Ciobanu „Probleme de maxim și minim”, atractivă prin modul de prezentare și valoroasă prin conținut, reprezintă rodul experienței unui om de școală, cu pasiune și devotament pentru profesie, un model ce poate fi urmat.

Nepoții profesorului Gheorghe Ciobanu, Amza – Tudor și Vladimir – Anton cărora le este dedicată această carte au de ce să fie mândri de bunicul lor.

Felicitări domnule coleg!

Eliza ARTENE

mi-ai dus sufletul
sus, pe Himalaya...
sper să-l lași acolo, uitat,
să respire,
să mai vadă și el cerul...

du-l și pe al tău
să se bucure împreună,
în timp ce noi
ne privim și tăcem
fiindu-ne de-ajuns.
două suflete, sus,
în aerul tare,
ca două păsări
libere, în sfârșit...
Mai strânge-mă o dată
În brațele tale-povești...
Apoi închide-mă
Ca pe o taină
În cutia inimii.
Să nu mă lași să plec
Să rătăcesc iar...
Pune lesă hoinarei din mine.
Dă-mi un trandafir muiat în lacrimi
Drept garanție a iubirii
Și-a visului fără final.

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca
prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. **Arcadie M. Bodale**, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

drd. **Laurențiu Ursachi**, Bârlad

dr. **Laurențiu Chiriac**, Vaslui

Ion N. Oprea, Iași

dr. **Sorin Langu**, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: Bogdan Artene
Tipar: SC Irimpeș SRL Bârlad

Primarii județelor Fălciu, Tutova, Vaslui în anul 1922

Extras din Cartea Încoronării. Album comemorativ al încoronării MM. LL. Regele Ferdinand și Regina Maria la Alba-Iulia în 2/15 octombrie 1922, Alba-Iulia - București, 15-16 octombrie 1922, Tipografia Carmen Sylva, București, 1923.

Material trimis de **Cătălin TEODORU**

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

JUDEȚUL FALCIU

Gavrilă Pănuș
Albești

118

Gh. A. Ciocanu
Băsești

Const. Gh. Codreanu
Bohotin

Grigore Hăpășanu
Cărligați

Ștefan Zamfir
Covasna

Gh. Sălăvăstruc
Dodești

Costache Andrieș
Duda

Ion D. Stan
Epureni

Mihai Popa
Gramezoaia

Dimitrie P. Chirică
Hoceni

Const. I. Popică, Notar
Hoceni

Gh. N. Bularda
Jigălia

Neculai Bogos
Lunca Banului

Toader Petrea
Păhnești

Ion Botea
Podoleni

Grigore Arsenie
Suletea

Ioan Ambrosie
Scoposeni

Dimitrie Petrea
Stoesești

Const. Gr. Munteanu
Stolinești

Toader M. Negria
Stroești